

RETTENS DOM (Syvende Afdeling)

31. marts 2009*

I sag T-405/06,

ArcelorMittal Luxembourg SA, tidligere Arcelor Luxembourg SA, Luxembourg
(Luxembourg),

ArcelorMittal Belval & Differdange SA, tidligere Arcelor Profil Luxembourg SA,
Esch-sur-Alzette (Luxembourg),

ArcelorMittal International SA, tidligere Arcelor International SA, Luxembourg,

ved avocat A. Vandencastele,

sagsøgere,

* Processprog: fransk.

mod

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved X. Lewis og F. Arbault, som
befuldmægtigede,

sagsøgt,

hvori der er nedlagt påstand om annullation af Kommissionens beslutning K(2006)
5342 endelig udg. af 8. november 2006 om en procedure i henhold til artikel 65 [KS]
vedrørende aftaler og forskellige former for samordnet praksis mellem europæiske
producenter af stålbjælker (sag COMP/F/38.907 — Stålbjælker),

har

DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABERS RET
I FØRSTE INSTANS (Syvende Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, N.J. Forwood (refererende dommer), og dommerne
D. Šváby og L. Truchot,

justitssekretær: fuldmægtig C. Kristensen,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 5. november 2008,

afsagt følgende

Dom

Retsforskrifter

Bestemmelser i EKSF-traktaten

¹ Artikel 65 KS bestemmer:

»1. Alle aftaler mellem virksomheder, alle vedtagelser inden for virksomheders organisationer og alle former for samordnet praksis, som har til formål direkte eller indirekte at hindre, begrænse eller fordreje den normale konkurrence på det fælles marked, er forbudt, navnlig sådanne, som består i:

- a) fastsættelse eller bestemmelse af priser

- b) begrænsning af eller kontrol med produktion, teknisk udvikling eller investeringer

- c) opdeling af markeder, produkter, aftagere eller forsyningskilder.

[...]

4. Aftaler eller vedtagelser, der er forbudt i medfør af denne artikels stk. 1, er uden videre ugyldige og kan ikke påberåbes ved nogen domstol i medlemsstaterne.

Under forbehold af adgang til at indbringe søgsmål for Domstolen har alene Kommissionen kompetence til at udtale sig om overensstemmelsen mellem de nævnte aftaler og vedtagelser og bestemmelserne i denne artikel.

5. Virksomheder, som har indgået en aftale, der uden videre er ugyldig, eller som ved at benytte voldgift, konventionalbøder, boykot eller ethvert andet middel har anvendt eller forsøgt at anvende en sådan ugyldig aftale eller vedtagelse eller en aftale, hvortil godkendelse er blevet nægtet eller tilbagekaldt, eller som har opnået en tilladelse ved bevidst at fremsætte falske eller fordrejede oplysninger, eller som anvender fremgangsmåder, der strider mod bestemmelserne i stk. 1, kan af Kommissionen ikendes bøder eller tvangsbøder, der højst må være lig med det dobbelte af omsætningen for de produkter, som vedrøres af den aftale, vedtagelse eller fremgangsmåde, der strider mod bestemmelserne i dette stykke, dog således at det ovenfor fastsatte maksimum, når formålet har været at begrænse produktionen, den tekniske udvikling eller investeringerne, i tilfælde af bøder kan sættes op til 10% af de pågældende virksomheds årsomsætning og i tilfælde af tvangsbøder op til 20% af den daglige omsætning.«

² EKSF-traktaten trådte ud af kraft den 23. juli 2002 i overensstemmelse med artikel 97 KS.

Bestemmelser i EF-traktaten

3 Artikel 305, stk. 1, EF bestemmer:

»Denne traktats bestemmelser ændrer ikke bestemmelserne i traktaten om oprettelse af Det Europæiske Kul- og Stålfællesskab, navnlig ikke medlemsstaternes rettigheder og forpligtelser, beføjelserne for dette Fællesskabs institutioner og reglerne i den nævnte traktat om, hvorledes fællesmarkedet for kul og stål skal fungere.«

Kommissionens meddelelse om visse aspekter ved behandlingen af konkurrencesager efter EKSF-traktatens udløb

4 Den 18. juni 2002 vedtog Kommissionen en meddelelse om visse aspekter ved behandlingen af konkurrencesager efter EKSF-traktatens udløb (EFT C 152, s. 5, herefter »meddelelsen af 18. juni 2002«).

5 I punkt 2 i meddelelsen af 18. juni 2002 præciseres, at formålet med denne er:

»– at give de økonomiske aktører og de medlemsstater, der berøres af EKSF-traktaten og de afledte EKSF-regler, en kort oversigt over de vigtigste ændringer i relation til de gældende materielle regler og procedureregler som følge af overgangen til EF-reglerne [...]

- at redegøre for, hvordan Kommissionen vil behandle særlige problemer i forbindelse med overgangen fra EKSF-reglerne til EF-reglerne på kartelområdet og misbrug af dominerende stilling [...], inden for fusionskontrol [...], og statsstøttekontrol [...].

- 6 Punkt 31 i meddelelsen, som er indeholdt i det afsnit, der vedrører de specifikke problemer, som overgangen fra EKSF-ordningen til EF-ordningen stiller, har følgende ordlyd:

»Hvis Kommissionen, når den anvender Fællesskabets konkurrenceregler på aftaler, påviser en overtrædelse på et område, der er omfattet af EKSF-traktaten, vil de materielle regler, der finder anvendelse, uanset tidspunktet, være de gældende regler på det tidspunkt, hvor de forhold, der indebærer overtrædelse, fandt sted. Hvad proceduren angår er det under alle omstændigheder EF-reglerne, der finder anvendelse efter EKSF-traktatens udløb [...].«

Forordning (EF) nr. 1/2003

- 7 Ifølge artikel 4 i Rådets forordning (EF) nr. 1/2003 af 16. december 2002 om gennemførelse af konkurrencereglerne i traktatens artikel 81 [EF] og 82 [EF] (EFT 2003 L 1, s. 1) har Kommissionen »[m]ed hensyn til anvendelsen af traktatens artikel [81] og [82] de i denne forordning fastsatte beføjelser«.

8 Artikel 7, stk. 1, i forordning nr. 1/2003 bestemmer:

»Hvis Kommissionen på grundlag af en klage eller på eget initiativ konstaterer, at artikel 81 [EF] eller 82 [EF] er overtrådt, kan den ved en beslutning pålægge de deltagende virksomheder eller virksomhedssammenslutninger at bringe den pågældende overtrædelse til ophør [...] Når Kommissionen har en berettiget interesse deri, kan den endvidere fastslå, at der tidligere forelå en overtrædelse, som er bragt til ophør.«

9 Ifølge artikel 23, stk. 2, litra a), i forordning nr. 1/2003 kan Kommissionen ved beslutning pålægge virksomheder og virksomhedssammenslutninger bøder, hvis de forsætligt eller uagtsomt overtræder artikel 81 EF eller 82 EF.

Forældelsesregler vedrørende retsforfølgning

10 Ifølge artikel 1, stk. 1, i Kommissionens beslutning nr. 715/78/EKSF af 6. april 1978 om forældelse af adgangen til at pålægge sanktioner og tvangsfuldbyrde disse inden for anvendelsesområdet for traktaten om oprettelse af Det Europæiske Kul- og Stålfællesskab (EFT L 94, s. 22) og artikel 25, stk. 1, i forordning nr. 1/2003 gælder der i princippet en forældelsesfrist på fem år for Kommissionens beføjelse til at pålægge bøder for overtrædelser af konkurrencereglerne.

11 Ifølge artikel 1, stk. 2, i forordning nr. 715/78 og artikel 25, stk. 2, i forordning nr. 1/2003 regnes forældelsesfristen fra den dag, hvor overtrædelsen er begået. Ved vedvarende eller gentagne overtrædelser regnes fristen dog først fra den dag, hvor overtrædelsen er ophørt.

¹² Ifølge artikel 2, stk. 1, i beslutning nr. 715/78 og artikel 25, stk. 3, i forordning nr. 1/2003 afbrydes forældelsesfristen, hver gang Kommissionen tager skridt til at undersøge eller forfølge overtrædelsen. Forældelsesfristen afbrydes med virkning fra den dag, hvor det pågældende skridt meddeles mindst én af de virksomheder, der har medvirket ved overtrædelsen. Forældelsesfristen afbrydes bl.a. af følgende skridt:

- Kommissionens skriftlige begæring om oplysninger samt Kommissionens beslutninger, hvorved der fremsættes krav om de begærede oplysninger

- Kommissionens skriftlige fuldmagter til at foretage inspektioner eller kontrolundersøgelser samt Kommissionens beslutninger om foretagelse af kontrolundersøgelser

- Kommissionens indledning af en procedure

- Kommissionens meddelelse af klagepunkter.

¹³ Ifølge artikel 2, stk. 2, i beslutning nr. 715/78 og artikel 25, stk. 4, i forordning nr. 1/2003 har afbrydelsen af forældelsesfristen virkning over for alle de virksomheder, der har medvirket ved overtrædelsen.

¹⁴ Ifølge artikel 2, stk. 3, i beslutning nr. 715/78 og artikel 25, stk. 5, i forordning nr. 1/2003 løber forældelsen på ny efter hver afbrydelse. Forældelsesfristen udløber dog senest den dag, hvor der er forløbet en periode svarende til den dobbelte forældelsesfrist, uden at

Kommissionen har pålagt en bøde eller tvangsbøde; denne periode forlænges med den tid, hvor forældelsen har været stillet i bero.

- 15 Ifølge artikel 3 i beslutning nr. 715/78 og artikel 25, stk. 6, i forordning nr. 1/2003 stilles forældelsen hvad angår forfølgning i bero, så længe en sag om Kommissionens beslutning verserer for Fællesskabets retsinstanser.

Sagens baggrund

- 16 På tidspunktet for de faktiske omstændigheder i denne sag bestod ARBED SA's virksomhed i fremstillingen af jern- og stålprodukter. ARBED SA har siden da ændret navn først til Arcelor Luxembourg SA og derpå til ArcelorMittal Luxembourg SA (herefter »ARBED«).
- 17 TradeARBED SA var på daværende tidspunkt et 100% ejet datterselskab af ARBED og var beskæftiget med distribution af jern- og stålprodukter, som var fremstillet af ARBED. TradeARBED SA har siden da ændret navn først til Arcelor International SA og derpå til ArcelorMittal International SA (herefter »TradeARBED«).
- 18 Den 27. november 1992 blev ProfilARBED SA oprettet, som for 100%'s vedkommende var et datterselskab af ARBED, med henblik på at fortsætte ARBED's økonomiske og industrielle virksomhed inden for sektoren for stålbjælker efter denne dato. ProfilARBED SA har siden da ændret navn først til Arcelor Profil Luxembourg SA og derpå til ArcelorMittal Belval & Differdange SA (herefter »ProfilARBED«).

19 I 1991 foretog Kommissionen i medfør af en række beslutninger, der var vedtaget i henhold til artikel 47 KS, nogle kontrolundersøgelser i flere virksomheders kontorer, herunder TradeARBED. Den 6. maj 1992 tilsendte Kommissionen de pågældende virksomheder, herunder TradeARBED, men ikke ARBED, en meddelelse af klagepunkter. TradeARBED deltog også i en høring, der fandt sted fra den 11. til den 14. januar 1993.

20 Ved beslutning 94/215/EKSF af 16. februar 1994 om en procedure i henhold til artikel 65 [KS] vedrørende aftaler og forskellige former for samordnet praksis mellem europæiske producenter af stålbjælker (EFT L 116, s. 1, herefter »den første beslutning«) fastslog Kommissionen, at 17 europæiske jern- og stålvirksomheder, herunder TradeARBED, i strid med artikel 65, stk. 1, KS havde deltaget i en række aftaler, vedtagelser og samordnet praksis om prisfastsættelse, markedsopdeling og udveksling af fortrolige oplysninger på fællesskabsmarkedet for stålbjælker, og pålagde 14 virksomheder inden for denne sektor en række bøder, herunder ARBED (11 200 000 ECU), for overtrædelser, som var begået mellem den 1. juli 1988 og den 31. december 1990.

21 Det hedder herom i den første beslutnings betragtning 322:

»Kun TradeARBED deltog i de forskellige ordninger og aftaler. TradeARBED er imidlertid en salgsvirksomhed, der på provisionsbasis sælger bl.a. bjælker for moderselskabet ARBED SA. For sine ydelser modtager TradeARBED en lille procentdel af salgsprisen. For at sikre en ensartet behandling rettes denne beslutning til ARBED SA, der er den bjælkeproducerende virksomhed i ARBED-koncernen, og omsætningen inden for de relevante produkter er ARBED's omsætning og ikke TradeARBED's.«

22 Ved dom af 11. marts 1999, ARBED mod Kommissionen (sag T-137/94, Sml. II, s. 303), frifandt Retten i vidt omfang Kommissionen for det annullationssøgsmaal, som ARBED havde anlagt til prøvelse af den første beslutning, idet den dog nedsatte den bøde, der var blevet pålagt ved denne beslutnings artikel 4, med 10 mio. EUR.

23 Ved dom af 2. oktober 2003, ARBED mod Kommissionen (sag C-176/99 P, Sml. I, s. 10687), ophævede Domstolen såvel Rettens dom som den oprindelige beslutning, for så vidt som denne vedrørte ARBED. Denne doms præmis 21-24 indeholder følgende udtalelser:

- »21 Som følge af dens vigtighed skal meddelelsen af klagepunkter klart angive, hvilken juridisk person der vil kunne blive pålagt en bøde, og være stilet til denne (jf. dom af 16.3.2000, forenede sager C-395/96 P og C-396/96 P, *Compagnie maritime belge transports m.fl. mod Kommissionen*, Sml. I, s. 1365, præmis 143 og 146).
- 22 Det er ubestridt, at meddelelsen af klagepunkter i den foreliggende sag ikke angav, at [ARBED] kunne pålægges en bøde. Hertil kommer — således som det blev anført af Retten i den appellerede doms præmis 101 — at [ARBED] ikke var adressat for meddelelsen af klagepunkter og af denne grund blev nægtet aktindsigt.
- 23 Selv om det ikke bestrides, at [ARBED] fik kendskab til meddelelsen af klagepunkter, der var adresseret til virksomhedens datterselskab TradeARBED, samt til, at sagen mod sidstnævnte blev fortsat, kan det ikke heraf udledes, at [ARBED's] ret til kontradiktion ikke er blevet tilsidesat. En uklarhed, der kun kunne have været fjernet ved en ny meddelelse af klagepunkter, der forskriftsmæssigt var stilet til [ARBED], bestod således indtil slutningen af den administrative procedure med hensyn til, hvilken juridisk person bøden ville blive pålagt.
- 24 Det følger af det anførte, at Retten i den appellerede doms præmis 102 med urette drog den konklusion af sagens konkrete omstændigheder, at den omstændighed, at en meddelelse af klagepunkter ikke blev adresseret til [ARBED], ikke kunne føre til annullation for så vidt angår appellanten af den anfægtede beslutning på grund af tilsidesættelse af retten til kontradiktion.«

24 Efter ophævelsen af denne dom besluttede Kommissionen at indlede en ny procedure om den konkurrencebegrænsende adfærd, som den første beslutning vedrørte. Den 8. marts 2006 tilsendte Kommissionen ARBED, TradeARBED og ProfilARBED (herefter under ét »sagsøgerne«) en meddelelse om klagepunkter, hvori den oplyste dem om, at den havde til hensigt at vedtage en beslutning, hvorved de blev anset for at være solidarisk ansvarlige for de pågældende overtrædelser. Sagsøgerne besvarede denne meddelelse af klagepunkter den 20. april 2006.

Den anfægtede beslutning

25 Den 8. november 2006 vedtog Kommissionen beslutning K(2006) 5342 endelig udg. om en procedure i henhold til artikel 65 [KS] om aftaler og samordnet praksis mellem europæiske producenters stålbjælker (sag COMP/F/38.907 — Stålbjælker) (herefter »den anfægtede beslutning«), hvoraf et resumé er offentliggjort i EU-Tidende af 13. september 2008 (EUT C 235, s. 4).

26 I betragtningerne til den anfægtede beslutning hedder det:

»Under henvisning til traktaten om oprettelse af Det Europæiske Kul- og Stålfællesskab, særlig artikel 65,

under henvisning til traktaten om Det Europæiske Fællesskab,

under henvisning til forordning [nr. 1/2003] særlig artikel 7, stk. 1, og artikel 23, stk. 2,

[...]

- 27 Hvad angår de retlige følger af, at EKSF-traktaten trådte ud af kraft den 23. juli 2002, angav Kommissionen i den anfægtede beslutnings betragtning 292, at denne omstændighed ikke medførte, at Kommissionens kompetence til at pålægge bøde for overtrædelser af konkurrencereglerne inden for de sektorer, der er omfattet af denne traktat, bortfaldt. I den anfægtede beslutnings betragtning 293-295 begrundede Kommissionen dette med, at EKSF-traktaten og EF-traktaten vedrører et sammenhængende retssystem, som er baseret på traktaterne om oprettelse af Den Europæiske Union og de forskellige Fællesskaber. Kommissionen henviste navnlig til Domstolens udtalelse 1/91 af 14. december 1991 (Sml. I, s. 6079, præmis 21) og til artikel 305, stk. 1, EF, hvilken bestemmelse indebærer, at forholdet mellem EF- og EKSF-traktaten kan betegnes som et forhold mellem en »lex generalis og en lex specialis«. Den understegede således, at de sektorer, som henhørte under EKSF-traktaten, fra tidspunktet for udløbet af denne traktat var undergivet EF-traktatens bestemmelser.
- 28 Hvad angår Kommissionens kompetence til at anvende EKSF-traktatens konkurrenceregler efter denne traktats udløb på overtrædelser, som blev begået inden dette tidspunkt, navnlig hvad angår de foreliggende omstændigheder, henviste Kommissionen i den anfægtede beslutnings 297 og 298 til punkt 31 i meddelelsen af 18. juni 2002 til støtte for, at der på dette punkt burde foretages en sondring mellem procedurebestemmelser og materielle bestemmelser. Den anførte derpå følgende i den anfægtede beslutnings betragtning 299-301:
- »299. Hvad for det første angår procedurespørgsmål følger det af et generelt princip i fællesskabsretten, som dette er angivet i meddelelsen [af 18.6.2002], og som Domstolen har anerkendt i [dom af 12.11.1982, forenede sager 212/80-217/80, Salumi m.fl., Sml. s. 2735, præmis 9, og af 6.7.1993, forenede sager C-121/91 og C-122/91, CT Control (Rotterdam) og JCT Benelux mod Kommissionen, Sml. I, s. 3873, præmis 22], at det er de procedureregler, som var i kraft på tidspunktet for vedtagelsen af den pågældende foranstaltning, der finder anvendelse. Det følger af dette princip, at de procedureregler i EF-traktaten, som er i kraft på nuværende tidspunkt, har fundet anvendelse siden EKSF-traktatens ophør. [Den anfægtede beslutning] er derfor vedtaget i overensstemmelse med procedurereglerne i EF-traktaten, navnlig forordning [nr. 1/2003]. Denne forordnings artikel 7, stk. 1, bestemmer, [...] at Kommissionen har kompetence

til at fastslå virksomheders overtrædelser af konkurrencereglerne. Ifølge samme forordnings artikel 23, stk. 2, kan Kommissionen pålægge virksomheder bøder for sådanne overtrædelser.

300. Hvad angår Kommissionens kompetence til at vedtage den foreliggende beslutning fremgår denne kompetence af, at inden for den særlige retsorden, som Fællesskabet udgør, har artikel 81 EF, som udgør en *lex generalis*, efter EKSF-traktatens ophør afløst artikel 65 [KS], som udgør en *lex specialis*. Under hensyn til, at disse materielle regler i det væsentlige har samme indhold — idet det dog er en betingelse for, at Kommissionen har kompetence på området, at handelen mellem medlemsstater er påvirket i den forstand, hvori dette udtryk er anvendt i artikel 81 EF — er det således det samme organ, nemlig Kommissionen, der har kompetence til at anvende disse to regler efter de to respektive traktater [...] Da EF-trataten træder i stedet for EKSF-trataten, har Kommissionen dermed også kompetence ifølge artikel 7, stk. 1, og artikel 23, stk. 2, i forordning [nr. 1/2003] til at indlede en procedure om anvendelse af artikel 65 [KS] med henblik på konstatering af, at denne artikel er overtrådt, bringe den konstaterede overtrædelse til ophør og pålægge en bøde for overtrædelser.

301. Hvad dernæst angår de materielle regler er det et generelt retsprincip som nævnt i meddelelsen [af 18.6.2002] og anerkendt af Domstolen i [dommen i sagen Salumi m.fl., præmis 9, og i sagen CT Control (Rotterdam) og JCT Benelux mod Kommissionen, præmis 22], at det er de materielle regler, som var i kraft på det tidspunkt, da overtrædelser blev begået, som finder anvendelse, uanset disses tidsmæssige gyldighed, med forbehold af det princip om anvendelse med tilbagevirkende kraft af mildere straffe (*lex mitior*-princippet), som Domstolen har anerkendt i [dom af 3.5.2005, forenede sager C-387/02, C-391/02 og C-403/02, Berlusconi m.fl., Sml. I, s. 3565, præmis 69], forudsat princippet finder anvendelse i procedurer om pålæggelse af administrative bøder for overtrædelser af konkurrencereglerne [...]«

29 Kommissionen har i den anfægtede beslutnings betragtning 302-304 angivet, hvorfor den fandt, at anvendelsen af artikel 65 KS i den foreliggende sag var i overensstemmelse med *lex mitior*-princippet.

30 Endelig har Kommissionen i den anfægtede beslutnings betragtning 305 og 306 afvist de argumenter, som sagsøgerne fremsatte i deres svar på meddelelsen af klagepunkter til støtte for deres opfattelse om, at Kommissionen ikke havde kompetence til at vedtage beslutningen.

31 Hvad angår angivelsen af de tre juridiske personer, som den anfægtede beslutning er rettet til, og som i denne egenskab er nævnt i betragtning 1 og 455, har Kommissionen angivet følgende i betragtning 2:

»Blandt de selskaber, som er nævnt i betragtning 1, har [TradeARBED] i strid med artikel 65, stk. 1, [KS] deltaget i en række aftaler og samordnet praksis, og hvad angår [ARBED] og [ProfilARBED] anses disse selskaber sammen med [TradeARBED] for at være solidarisk ansvarlige for disse overtrædelser, da alle selskaber tilhører den virksomhed, som i første omgang blev kontrolleret af [ARBED] og derpå af Arcelor SA.«

32 Endvidere har Kommissionen i den anfægtede beslutnings betragtning 453 anført, at den sendte en meddelelse af klagepunkter »ikke blot til den juridiske enhed, som direkte havde deltaget i overtrædelser, dvs. [TradeARBED], men også til to andre juridiske enheder, som udgjorde en del af samme økonomiske enhed, dvs. [ARBED] og [ProfilARBED], og som kunne tilregnes [TradeARBED's] adfærd«.

33 Hvad særlig angår ARBED begrundede Kommissionen sin afgørelse om også at tilregne denne virksomhed overtrædelser, på følgende måde i den anfægtede beslutnings betragtning 458 og 460-468:

»458. Indledningsvis bemærkes, at siden fusionen af [ARBED], Usinor og Aceralia i Arcelor-koncernen i 2001 [...] består den koncern, som var kontrolleret af [ARBED], ikke længere i dag i den form, den havde på tidspunktet for de påtalte forhold.

[...]

460. Ifølge Domstolens faste praksis [dom af 16.11.200, Stora Kopparbergs Bergslags mod Kommissionen (sag C-286/98 P, Sml. I, s. 9925, præmis 29)] er Kommissionen berettiget til, når et moderselskab ejer hele kapitalen i datterselskabet, at anse moderselskabet for at udøve en bestemmende indflydelse på datterselskabets adfærd.
461. Hvad for det første angår de omstændigheder, der materielt berettiger til en sådan tilregnelser af ansvaret, skal det først bemærkes, at ligesom det er tilfældet med forbuddet i artikel 81, stk. 1, [EF], retter forbuddet i artikel 65, stk. 1, [KS] sig navnlig til »virksomheder«. Det fremgår af Rettens praksis [jf. dom af 10.3.1992, sag T-11/89, Shell mod Kommissionen, Sml. II, s. 757], at begrebet virksomhed i artikel 81 [EF]'s forstand skal forstås som en økonomisk enhed bestående af én samlet organisation af menneskelige, materielle og immaterielle ressourcer, der vedvarende forfølger et bestemt økonomisk mål, og som kan medvirke ved overtrædelser af bestemmelsen [jf. endvidere Domstolens dom af 12.7.1984, sag 170/83, Hydrotherm, Sml. s. 2999, præmis 11, og Rettens dom af 12.1.1995, sag T-102/92, Viho mod Kommissionen, Sml. II, s. 17, præmis 50, som blev stadfæstet ved Domstolens dom af 24.10.1996, sag C-73/95 P, Viho mod Kommissionen, Sml. I, s. 5457, præmis 15-18].
462. Hvad angår denne sag er [TradeARBED] et datterselskab af [ARBED] og 100% ejet heraf. Under retsforhandlingerne for Retten i sag T-137/94 præciserede sagsøgerens advokat, at [TradeARBED] er et salgsselskab, som distribuerer jern- og stålprodukter, navnlig stålbjælker, som fremstilles af [ARBED] [...] Endvidere havde [ARBED] hjemsted samme sted som [TradeARBED], og de to selskaber havde samme telefoncentral og samme telexnummer. [TradeARBED's] advokat angav, at han var advokat for såvel [ARBED] som [TradeARBED]. To repræsentanter for [ARBED] bistod [TradeARBED] i de møder under den administrative procedure, som fandt sted i perioden mellem den 11. og 14. januar 1993 [dommen af 11.3.1999 i sagen ARBED mod Kommissionen, præmis 96 og 97]. [TradeARBED's] adfærd på markedet for stålbjælker var derfor afhængig af moderselskabet, [ARBED]. På det tidspunkt, da over-

trædelserne blev begået, var [ARBED] ejer af produktionsanlæggene for de stålbjælker, som denne sag drejer sig om. Der er derfor ikke tvivl om, at [ARBED] udøvede en bestemmende indflydelse på [TradeARBED].

463. I deres svar på meddelelsen af klagepunkter af 8. marts 2006 har de juridiske personer, som denne beslutning er rettet til, gjort gældende, at Kommissionen ikke har bevist, at [ARBED] havde deltaget i den overtrædelse, som skal retfærdiggøre, at virksomheden pålægges en bøde. Endvidere har de anført, at det er »fuldstændig i modstrid og uforeneligt« med Kommissionens konklusioner i den [første beslutning] at pålægge [TradeARBED] og [ARBED] en bøde ved denne beslutning.
464. Det er herom tilstrækkeligt at bemærke, at den omstændighed alene, at [TradeARBED] har deltaget direkte og konkret i overtrædelserne, ikke udelukker, at dets moderselskab, som udøvede en bestemmende indflydelse på det, må anses for at være ansvarligt. Endvidere skal det understreges, at Kommissionen i denne beslutning konkluderer, at selv om kun [TradeARBED] har deltaget direkte i overtrædelserne, kan [TradeARBED's] adfærd dog tilregnes [ARBED] på grund af denne virksomheds bestemmende indflydelse på selskabet, således som Kommissionen allerede konkluderede i [den første beslutning]. Kommissionens konklusioner i den foreliggende beslutning er derfor ingenlunde i modstrid eller uforenelige med konklusionerne i [den første beslutning].
465. De juridiske personer, som den foreliggende beslutning er rettet til, har endvidere anført, at Kommissionen har tilsidesat ligebehandlingsprincippet, såfremt den ved afgørelsen af, hvem der kan tilregnes overtrædelserne i denne sag, i stedet for kriteriet om deltagelse i overtrædelserne, som den har anvendt i [den første beslutning] over for de virksomheder, som var medlemmer af det påtalte kartel, anvender kriteriet om moderselskabets bestemmende indflydelse.

466. Hertil bemærkes, at Kommissionen i [den første beslutnings] betragtning 322 erklærede: »Kun TradeARBED deltog i de forskellige ordninger og aftaler. TradeARBED er imidlertid en salgsvirksomhed, der på provisionsbasis sælger bl.a. bjælker for [ARBED]. For sine ydelser modtager TradeARBED en lille procentdel af salgsprisen. For at sikre en ensartet behandling rettes denne beslutning til [ARBED], der er den bjælkeproducerende virksomhed i ARBED-koncernen, og omsætningen inden for de relevante produkter er ARBED's omsætning og ikke TradeARBED's.« Hvad angår de øvrige virksomheder, som er idømt bøde ved [den første beslutning], afgjorde Kommissionen ansvarsspørgsmålet efter følgende kriterium: »I de tilfælde, hvor mere end én virksomhed fra en koncern har deltaget i de ovenfor skitserede overtrædelser, rettes denne beslutning til produktionsvirksomheden, da det er produktionsvirksomhederne, der har mest at vinde fra et forudgående kendskab til priser og mængder« [den første beslutnings betragtning 319].
467. Ifølge en fast praksis [Domstolens dom af 31.3.1993, forenede sager C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 og C-125/85 — C-129/85, Ahlström Osakeyhtiö m.fl. mod Kommissionen, Sml. I, s. 1307, og af 13.4.2000, sag C-292/97, Karlsson m.fl., Sml. I, s. 2737, præmis 39, samt Rettens dom af 6.3.2003, forenede sager T-228/99 og T-233/99, Westdeutsche Landesbank Girozentrale og Land Nordrhein-Westfalen mod Kommissionen, Sml. II, s. 435, præmis 272, og af 5.4.2006, sag T-351/02, Deutsche Bahn mod Kommissionen, Sml. II, s. 1047] »forbyder ligebehandlingsprincippet, at sammenlignelige situationer behandles forskelligt, og dermed, at visse erhvervsdrivende stilles dårligere i forhold til andre, medmindre en sådan behandling er objektivt begrundet«.
468. I denne sag er der ingen tvivl om, at det er i overensstemmelse med ligebehandlingsprincippet, at Kommissionen anvender et objektivt kriterium for at kunne fastslå, hvilke virksomheder der kan tilregnes overtrædelserne, nemlig kriteriet om selskabernes produktion af stålbjælker. Det kan således modsætningsvis understreges, at hvis Kommissionen havde villet tilregne bøden udelukkende på grundlag af kriteriet om direkte deltagelse og altså beregne denne på grundlag af [TradeARBED's] omsætning — hvilket selskab kun modtager en ringe procentdel af salgsprisen for sine ydelser i modsætning til de andre virksomheder, som blev pålagt en bøde ved [den første beslutning] — ville den have forskelsbehandlet de sidstnævnte virksomheder. De virksomheder, som den foreliggende beslutning er rettet til, kan derfor ikke med føje gøre gældende, at de er blevet forskelsbehandlet i forhold til de virksomheder, som er pålagt en bøde ved den første beslutning.«

34 Hvad særlig angår ProfilARBED har Kommissionen i den anfægtede beslutningsbetragtning 470-472 begrundet afgørelsen om at tilregne dette selskab overtrædelsen, på følgende måde:

- »470. [ProfilARBED] blev oprettet i november 1992 som et datterselskab af [ARBED] og 100% ejet af denne, og produktionsanlæggene for lange produkter af kulstofstål, herunder stålbjælker [...], blev overdraget fra [ARBED] til [ProfilARBED]. [ProfilARBED] fortsatte således [ARBED's] industrielle og økonomiske virksomhed, idet sidstnævnte virksomhed ophørte med at fremstille kulstofstål efter overdragelsen [...]
471. Eftersom [ProfilARBED] er [ARBED's] økonomiske efterfølger hvad angår selskabets industri- og handelsvirksomhed vedrørende stålbjælker inden for den koncern, som kontrolleres af [ARBED] (og som senere blev en del af Arcelor-koncernen), har Kommissionen kompetence til at indlede en procedure over for [ProfilARBED] vedrørende dette selskabs ansvar for de i denne beslutning omhandlede overtrædelser.
472. Således fastslog Domstolen i »Cement«-sagen [Domstolens dom af 7.1.2004, forenede sager C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P og C-219/00 P, Aalborg Portland m.fl. mod Kommissionen, Sml. I, s. 123, præmis 354-361], at Kommissionen med rette havde anset et selskab for at være ansvarligt for de overtrædelser, der var begået af et andet selskab, som tilhørte samme koncern, og hvis økonomiske aktiviteter inden for cementsektoren var blevet overdraget til det første selskab. Den omstændighed, at det andet selskab fortsatte med at bestå som juridisk person efter overdragelsen, kunne efter Domstolens opfattelse ikke ændre ved denne konklusion. Da [ProfilARBED] har efterfulgt [ARBED] hvad angår dette selskabs industrielle og økonomiske virksomhed inden for sektoren for fremstilling af stålbjælker, må ansvaret for de her i sagen omhandlede overtrædelser i overensstemmelse med dommen i Cement-sagen kunne tilregnes det førstnævnte selskab. Den omstændighed, at [ARBED] fortsat består som juridisk person, kan ikke ændre herved. I modsat fald ville fællesskabsrettens konkurrenceregler kunne omgås, da virksomheder derved kunne undgå ansvaret for de overtrædelser, som

de har begået, ved at overdrage de omtvistede aktiviteter til et andet selskab i samme koncern. Derfor er den foreliggende beslutning også rettet til [ProfilARBED].«

35 Hvad angår spørgsmålet, om Kommissionens beføjelse til at pålægge bøder i sagen eventuelt var forældet, anfører Kommissionen følgende i den anfægtede beslutnings betragtning 446-452:

»446. For at kunne afgøre, hvilke forældelsesregler der finder anvendelse i denne sag hvad angår pålæggelse af bøder, er det ikke nødvendigt at afgøre, om forældelsesreglerne er procedureforskrifter, således at det er bestemmelserne på dette område i forordning [nr. 1/2003], der finder anvendelse, eller om forældelsesreglerne er materielle forskrifter, således at det er bestemmelserne i [beslutning nr. 715/78], som finder anvendelse, da de i det væsentlige har samme indhold [...]

447. [...] Kommissionen foretog kontrolundersøgelser inden for sektoren for stålbjælker den 16., 17. og 18. januar 1991, på hvilket tidspunkt overtrædelserne efter Kommissionens opfattelse var ophørt. Den 6. februar 1992 tilsendte Kommissionen [TradeARBED] en meddelelse af klagepunkter. Der blev tilsendt [TradeARBED's] og [ARBED's] juridiske afdeling skrivelser med begæring om oplysninger bl.a. den 26. november 1993, hvori [ARBED] blev anmodet om at meddele Kommissionen oplysninger om selskabets salg inden for EKSF fra januar til september 1993. Den 16. februar 1994 vedtog Kommissionen [den første beslutning], hvorved [ARBED] blev pålagt en bøde for [TradeARBED's] deltagelse i overtrædelserne af EKSF-traktatens artikel 65. Den 8. april 1994 anlagde [ARBED] sag til prøvelse af denne beslutning ved Retten. Den 11. marts 1999 afsagde Retten dom i sag T-137/94, ARBED mod Kommissionen. Den 11. maj 1999 indgav [ARBED] appel ved Domstolen til prøvelse af denne dom. Den 20. oktober 2003 ophævede Domstolen dommen i sag T-137/94. Den 8. marts 2006 besluttede Kommissionen at indlede en ny procedure vedrørende den konkurrencebegrænsende adfærd, som [den første beslutning] vedrørte, og tilsendte [ARBED, TradeARBED og ProfilARBED] en ny meddelelse af klagepunkter, på grundlag af hvilken den foreliggende beslutning blev vedtaget.

448. På grundlag heraf konstaterer Kommissionen, at [ARBED] ikke kan påberåbe sig, at der er indtrådt forældelse, da den foreliggende beslutning ikke er vedtaget efter udløbet af den frist, inden for hvilken Kommissionen kan pålægge en bøde i overensstemmelse med de bestemmelser, som er nævnt i betragtning 446. De skrivelser med begæring om oplysninger, som blev tilsendt [ARBED] den 26. november 1993, og [den første beslutning] er begge foranstaltninger, som afbryder forældelsen — for ikke at tale om de foranstaltninger med henblik på sagens undersøgelse og forfølgning, som blev iværksat af andre virksomheder — og som udløser en ny forældelsesfrist over for alle de selskaber, der indgår i den økonomiske enhed, der kontrolleres af [ARBED]. Endvidere blev forældelsesfristen i henhold til artikel 3 i beslutning [nr. 715/78] suspenderet første gang den 11. maj 1994, da [ARBED] anlagde sag ved Retten til prøvelse af [den første beslutning], som afsagde dom den 11. marts 1999, og suspenderet anden gang, da ARBED indgav appel ved Domstolen den 11. maj 1999, som afsagde dom den 20. oktober 2003. Efter denne suspension blev den femårige forældelse på ny afbrudt, da Kommissionen vedtog meddelelsen af klagepunkter den 8. marts 2006. Endvidere må det konstateres, at den foreliggende beslutning blev vedtaget inden for den forældelsesfrist på ti år, som løber fra tidspunktet for overtrædelsens ophør i 1990, eftersom denne frist blev suspenderet under hele den tiårsperiode, hvorunder de sager, [ARBED] anlagde ved Retten og Domstolen, verserede. Der er derfor ingen tvivl om, i modsætning til, hvad parterne har gjort gældende i deres svar på meddelelsen af klagepunkter af 8. marts 2006, at [ARBED] ikke kan påberåbe sig, at bødepåleggelsen er forældet.
449. Forældelsesreglerne er heller ikke til hinder for at pålægge [TradeARBED] en bøde, da også forældelsesfristen over for dette selskab [TradeARBED] er blevet suspenderet ved de søgsmål, som [ARBED] har anlagt ved Retten og Domstolen til prøvelse af [den første beslutning]. Den sidste foranstaltning, der i denne sag afbryder forældelsen over for [TradeARBED], er meddelelsen af klagepunkter af 8. marts 2006, efter at forældelsesfristen var blevet suspenderet, så længe de sager, [ARBED] havde anlagt ved Retten og Domstolen, verserede.
450. Som fastsat i artikel 3 i beslutning [nr. 715/78] og artikel 25 i forordning [nr. 1/2003], suspenderes forældelsen af adgangen til at iværksætte forfølgning, så længe der verserer en sag for Domstolen om Kommissionens beslutning.

450. Kommissionen er derfor af den opfattelse, at den suspension af forældelsen, som indtræder, når en virksomhed anlægger sag ved Retten og Domstolen, gælder såvel for den juridiske enhed, som er part i sagen, som for alle de øvrige juridiske enheder, som tilhører samme økonomiske enhed, uanset hvilken juridisk enhed der har anlagt sagen. Hertil skal for det første bemærkes, at artikel 3 i beslutning [nr. 715/78] ikke er til hinder for denne fortolkning. Endvidere skal det fremhæves, at Kommissionen ellers ikke ville kunne afhjælpe de procedurefejl, som den eventuelt kunne begå trods sin ret til at vedtage en ny beslutning, hvilken ret der tilkommer den, som Domstolen udtrykkeligt har anerkendt i PVC II-dommen. Eftersom [den første beslutning] blev indbragt til prøvelse for Retten og derpå for Domstolen, ville Kommissionen ikke ifølge princippet om god forvaltning have været berettiget til at vedtage en ny beslutning om at pålægge [TradeARBED] bøder, så længe de af [ARBED] anlagte sager endnu verserede. Dette er så meget mere åbenbart, som [ARBED] ikke nøjedes med under sagen at fremføre indsigelser vedrørende proceduren, men også fremførte en række anbringender vedrørende realiteten hvad angår [TradeARBED's] deltagelse i de påtalte overtrædelser. Det er derfor utvivlsomt, at [TradeARBED] af de samme grunde som [ARBED] ikke kan påberåbe sig, at bødepåleggelsen er forældet.
452. Endelig skal Kommissionen fremhæve, at de argumenter, som er angivet i betragtning 449 ff. vedrørende [ARBED], nødvendigvis også må gælde for [ProfilARBED], som er [ARBED's] økonomiske efterfølger.«

36 Den anfægtede beslutnings artikel 1 bestemmer:

»Den virksomhed, som består af [ARBED, TradeARBED og ProfilARBED], har i strid med artikel 65, stk. 1, [KS] deltaget i en række aftaler og samordnet praksis, som har haft til formål eller til følge at fastsætte priser, tildele kvoter og i vid udstrækning udveksle oplysninger vedrørende fællesskabsmarkedet for stålbjælker. Det er bevist, at virksomheden i den angivne sammensætning har deltaget i overtrædelser mellem den 1. juli 1988 og den 16. januar 1991.«

37 Ifølge den anfægtede beslutnings artikel 2 »pålægges [ARBED, TradeARBED og ProfilARBED] in solidum en bøde på 10 mio. EUR for de i artikel 1 nævnte overtrædelser«.

Retsforhandlingerne og parternes påstande

38 Ved stævning indleveret til Rettens Justitskontor den 27. december 2006 har sagsøgerne anlagt denne sag dels i henhold til artikel 33 KS og 36 KS, dels artikel 229 EF og 230 EF.

39 Da sammensætningen af Rettens afdelinger er blevet ændret, er den refererende dommer blevet tilknyttet Syvende Afdeling, som sagen derfor er blevet henlagt til.

40 På grundlag af den refererende dommers rapport har Retten (Syvende Afdeling) besluttet at indlede den mundtlige forhandling.

41 Parterne har afgivet mundtlige indlæg og besvaret Rettens spørgsmål i retsmødet den 5. november 2008.

42 Sagsøgerne har nedlagt følgende påstande:

- Den anfægtede beslutning annulleres.

- I hvert fald annulleres beslutningens artikel 2, for så vidt som sagsøgerne derved pålægges en bøde, eller denne nedsættes væsentligt.

- Kommissionen tilpligtes at betale sagens omkostninger.

43 Kommissionen har nedlagt følgende påstande:

- Frifindelse.

- Sagsøgerne tilpligtes at betale sagens omkostninger.

Retlige bemærkninger

44 Sagsøgerne har i det væsentlige fremført fire anbringender til støtte for deres påstande. Det første anbringende er, at den anfægtede beslutning ikke har noget retsgrundlag og er behæftet med magtfordrejning. Det andet anbringende er, at bestemmelserne om

tilregnelser af overtrædelser er tilsidesat, da tre selskaber inden for samme koncern ved den anfægtede beslutning tilregnes ansvaret for et af selskabernes adfærd, selv om de to andre ikke har deltaget i overtrædelserne. Det tredje anbringende er, at forældelsesreglerne er tilsidesat. Det fjerde anbringende, der er fremført subsidiært, er, at retten til forsvar er tilsidesat, da den anfægtede beslutning blev vedtaget, efter at der var forløbet en urimelig lang periode.

Første anbringende om, at den anfægtede beslutning er vedtaget uden retsgrundlag, og at den er behæftet med magtfordrejning

Parternes argumenter

- 45 Sagsøgerne har opdelt deres argumenter i to led.
- 46 Det første led går ud på, at Kommissionen har tilsidesat artikel 97 KS og begået magtfordrejning ved at anvende artikel 65 KS, efter at EKSF-traktaten var trådt ud af kraft. Da traktaten trådte ud af kraft den 23. juli 2002, kunne Kommissionen ikke længere have nogen kompetence til at anvende denne bestemmelse, i modsætning til, hvad der hævdes i den anfægtede beslutnings betragtning 292.
- 47 Ifølge sagsøgerne er det herved irrelevant, som det anføres i den anfægtede beslutnings betragtning 293, at EF- og EKSF-traktaten udgør en del af samme retsorden, som er baseret på traktaterne om oprettelse af Den Europæiske Union. Ganske vist er institutionerne forpligtet til at anvende en sammenhængende fortolkning af de forskellige traktater, men dette kan ikke begrunde, at Kommissionen anvender EKSF-

traktatens bestemmelser, efter at denne er trådt ud af kraft. Sagsøgerne påberåber sig herved navnlig præmis 29 i Domstolens udtalelse 1/91, som er nævnt ovenfor.

- 48 Andet led af sagsøgernes anbringende går ud på, at Kommissionen har tilsidesat forordning nr. 1/2003 og begået magtfordrejning ved at basere sin kompetence til at vedtage en beslutning om anvendelse af artikel 65 KS på en forordning, som kun giver den beføjelse til at udstede gennemførelsesbestemmelser til artikel 81 EF og 82 EF.
- 49 Hvad angår de procedureregler, som finder anvendelse i sagen, kritiserer sagsøgerne navnlig Kommissionens erklæring i den anfægtede beslutnings betragtning 299, hvorefter artikel 7, stk. 1, og artikel 23, stk. 2, i forordning nr. 1/2003 giver den beføjelse til at fastslå og pålægge bøder for »overtrædelser af konkurrencereglerne«. Efter sagsøgernes opfattelse fremgår det tværtimod af forordningens artikel 4, at Kommissionen alene har fået overdraget beføjelser til at forfølge overtrædelser af artikel 81 EF og 82 EF.
- 50 Endvidere anfører sagsøgerne, at forordning nr. 1/2003 blev udstedt, efter at EKSF-traktaten var trådt ud af kraft. Rådet har ikke ved denne forordning udvidet Kommissionens kompetence til at gennemføre artikel 65 KS, hvilket formodentlig — og efter sagsøgernes opfattelse med rette — må forstås således, at Rådet antog, at det ikke var kompetent til at forlænge traktatens gyldighedsperiode, og at en beføjelse hertil alene tilkommer traktatgiver og ikke de institutioner, som er oprettet i medfør af traktaten.
- 51 Hvad angår det argument, Kommissionen har støttet på meddelelsen af 18. juni 2002, anfører sagsøgerne, at en principiel opfattelse ikke bliver bedre underbygget ved blot at blive gentaget.

- 52 I replikken tilføjer sagsøgerne, at selv om det antages, at forordning nr. 1/2003 kan fortolkes således, at den også omfatter procedurer i henhold til artikel 65 KS, kan dette ikke medføre en ændring af EKSF-traktatens anvendelsesområde og navnlig artikel 97. Det fremgår nemlig af det indbyrdes rangforhold mellem retsreglerne, at en traktat ikke kan ændres ved en rådsforordning. Dette gælder så meget mere, som artikel 95 KS fastsætter en særlig procedure, der skal overholdes, såfremt det skønnes nødvendigt at ændre EKSF-traktaten med henblik på tilfælde, som ikke er forudset heri.
- 53 Hvad angår materielretlige regler mener sagsøgerne ikke, at det er muligt her i sagen at anvende det generelle retsprincip, som påberåbes i den anfægtede beslutnings betragtning 301, og hvorefter de materielle regler, som var i kraft på det tidspunkt, da overtrædelsen blev begået, var gældende, uanset den tidsmæssige gyldighed af disse materielle regler. Der er i denne sag ikke tale om, at udstederen af en lovbestemmelse selv ændrer denne, men om, at den institution, som har til opgave at gennemføre en retsregel, selv tager initiativ til at forlænge denne retsregel ud over den dato, som udstederen udtrykkeligt har fastsat for udløbet af dens gyldighed. EKSF-traktaten udløb den 23. juli 2002 ifølge artikel 97, uden at traktatgiver havde truffet nogen foranstaltninger til at opretholde visse af dens bestemmelser. Uanset hvor beklagelig denne situation måtte være for Kommissionen, er den ikke berettiget til at sætte sig i traktatgivers sted og bestemme, at artikel 65 KS fortsat skal være i kraft.
- 54 I replikken har sagsøgerne tilføjet, at EKSF-traktaten ganske vist fortsat finder anvendelse på handlinger, der er begået inden den 23. juli 2002, og at alle traktatens bestemmelser, herunder artikel 97, gælder for sådanne handlinger, men at den sidstnævnte bestemmelse udelukker, at traktaten kan finde anvendelse efter denne dato.
- 55 Kommissionen har bestridt sagsøgernes argumenter under anvendelse af en tilsvarende argumentation som i den anfægtede beslutning.

Rettens bemærkninger

- 56 Anbringendets to led skal behandles samlet.
- 57 Retten skal bemærke, at der ved fællesskabstraktaterne er indført ét sammenhængende retssystem (jf. i denne retning Domstolens udtalelse 1/91, nævnt ovenfor, præmis 21, og Rettens dom af 27.6.1991, sag T-120/89, Stahlwerke Peine-Salzgitter mod Kommissionen, Sml. II, s. 279, præmis 78), hvori EKSF-traktaten, som det fremgår af artikel 305, stk. 1, EF, udgør en særlig ordning, som afviger fra de generelle bestemmelser, der er fastsat i EF-traktaten.
- 58 EKSF-traktaten udløb i henhold til artikel 97 den 23. juli 2002. Som følge heraf blev anvendelsesområdet for de generelle regler, der er fastsat i EF-traktaten, med virkning fra den 24. juli 2002 udvidet til sektorer, der oprindeligt var reguleret ved EKSF-traktaten.
- 59 Selv om den omstændighed, at EF-traktaten med virkning fra den 24. juli 2002 erstattede EKSF-traktaten som retlig ramme, medførte en ændring af hjemmelsbestemmelserne, procedurerne og de materielle bestemmelser, der gjaldt for situationer, som tidligere var reguleret af EKSF-traktaten, er dette en del af enheden og kontinuiteten i Fællesskabets retsorden og dennes formål (Rettens dom af 12.9.2007, sag T-25/04, González y Díez mod Kommissionen, Sml. II, s. 3121, præmis 55).
- 60 Herved bemærkes, at indførelsen og opretholdelsen af en ordning med fri konkurrence, som sikrer normale konkurrencevilkår, og som navnlig ligger til grund for reglerne om karteller mellem virksomheder, udgør et af de grundlæggende formål såvel med EF-traktaten (jf. i denne retning Domstolens dom af 29.6.2006, sag C-308/04 P, SGL Carbon mod Kommissionen, Sml. I, s. 5977, præmis 31) som med EKSF-traktaten (jf. i denne retning Domstolens udtalelse 1/61 af 13.12.1961, Sml. 1954-1964, s. 265, org.ref.: Rec. s. 505, jf. s. 519, og Rettens dom af 11.3.1999, sag T-141/94, Thyssen Stahl mod Kommissionen, Sml. II, s. 347, præmis 265 og 299-304).

- 61 Herved bemærkes, at selv om EKSF- og EF-traktatens bestemmelser om karteller mellem virksomheder i et vist omfang er forskellige, må det understreges, at begreberne aftaler og samordnet praksis i den forstand, hvori disse udtryk er anvendt i artikel 65, stk. 1, KS, svarer til de tilsvarende begreber om aftaler og samordnet praksis i artikel 81 EF, og at disse to bestemmelser er blevet fortolket på samme måde af Fællesskabets retsinstanser (jf. i denne retning dommen i sagen Thyssen Stahl mod Kommissionen, præmis 262-272 og 277). Forfølgelsen af formålet om, at konkurrencen inden for de sektorer, der oprindeligt hørte under fællesmarkedet for kul og stål, ikke må fordrejes, blev således ikke afbrudt af, at EKSF-traktaten trådte ud af kraft, da det er det samme mål, der forfølges inden for rammerne af EF-traktaten, og som endvidere forfølges af den samme institution, nemlig Kommissionen, som er den administrative myndighed, der har ansvaret for at iværksætte og udforme konkurrencepolitikken i Fællesskabets generelle interesse (jf. i denne retning og analogt dommen i sagen González y Díez mod Kommissionen, præmis 55).
- 62 Ved lovændringer skal der i øvrigt i overensstemmelse med et princip, som er fælles for medlemsstaternes nationale retsordener, og som går helt tilbage til romerretten, skabes sikkerhed for kontinuiteten i de retlige strukturer (Domstolens dom af 25.2.1969, sag 23/68, Klomp, Sml. 1969, s. 21, org.ref.: Rec. s. 43, præmis 13). I den forbindelse skal Retten bemærke, at den nævnte dom, hvori Domstolen anvendte dette princip, vedrørte en ændring af fællesskabsrettens primære ret som følge af fusionstraktaten.
- 63 Af hensyn til kontinuiteten i Fællesskabets retsorden og de formål, der ligger til grund for denne, er det derfor nødvendigt, at Det Europæiske Fællesskab, som har efterfulgt Det Europæiske Kul- og Stålfællesskab, inden for rammerne af sine procedureregler hvad angår situationer, der opstod, mens EKSF-traktaten var gyldig, sikrer overholdelsen af de rettigheder og forpligtelser, som på daværende tidspunkt gjaldt for medlemsstaterne og borgerne ifølge EKSF-traktaten og gennemførelsesbestemmelserne hertil. Dette krav gælder så meget mere, som den konkurrencefordrejning, der kan opstå på grund af en tilsidesættelse af konkurrencebestemmelserne for virksomheder, også kan have virkning, efter at EKSF-traktaten er trådt ud af kraft, og mens EF-traktaten har været gældende (jf. analogt Domstolens dom af 18.7.2007, sag C-119/05, Lucchini, Sml. I, s. 6199, præmis 41 og den deri nævnte retspraksis, og dommen i sagen González y Díez mod Kommissionen, præmis 56).

64 Det følger heraf, at i modsætning til, hvad sagsøgerne har gjort gældende, skal forordning nr. 1/2003 og navnlig forordningens artikel 7, stk. 1, og artikel 23, stk. 2, fortolkes således, at Kommissionen også efter den 23. juli 2002 kan fastslå og pålægge bøder for karteller, som virksomheder har indgået inden for de sektorer, der er omfattet af EKSF-traktatens materielle og tidsmæssige anvendelsesområde (jf. analogt dommen i sagen González y Díez mod Kommissionen, præmis 57), selv om artikel 65 KS ikke er udtrykkeligt nævnt i de angivne bestemmelser i denne forordning.

65 Endvidere fremhæves, at anvendelsen af EF-traktatens bestemmelser inden for et område, der oprindeligt var reguleret af EKSF-traktaten, skal ske under overholdelse af principperne vedrørende retsreglers tidsmæssige anvendelse. I så henseende fremgår det af fast retspraksis, at procedureregler normalt antages at gælde for alle de retstvister, der verserer på tidspunktet for deres ikrafttræden, men at dette ikke gælder for materielle bestemmelser. Af hensyn til overholdelsen af retssikkerhedsprincippet og princippet om beskyttelse af den berettigede forventning skal materielle bestemmelser nemlig fortolkes således, at de kun omfatter situationer, som er opstået, før disse bestemmelser er trådt i kraft, såfremt det af ordlyden, bestemmelsesernes formål eller opbygning klart fremgår, at dette har været meningen (Domstolens dom i Salumi-sagen, præmis 9, og dom af 10.2.1982, sag 21/81, Bout, Sml. s. 381, præmis 13, samt Rettens dom af 19.2.1998, sag T-42/96, Eyckeler & Malt mod Kommissionen, Sml. II, s. 401, præmis 55).

66 Hvad angår materielle bestemmelser, som gælder for en retlig situation, der er endeligt fastlagt før EKSF-traktatens udløb, er det nødvendigt af hensyn til kontinuiteten i Fællesskabets retsorden samt retssikkerhedsprincippet og princippet om beskyttelse af den berettigede forventning, at der anvendes de materielle bestemmelser, som er vedtaget i medfør af EKSF-traktaten, på de faktiske forhold, som er omfattet af disse bestemmelses saglige og tidsmæssige anvendelsesområde. Den omstændighed, at de pågældende retsforskrifter ikke gælder længere på det tidspunkt, hvor vurderingen af de faktiske forhold foretages, fordi EKSF-traktaten er trådt ud af kraft, ændrer ikke herved, da denne vurdering vedrører en retlig situation, der er endeligt opstået på et tidspunkt, hvor de materielle bestemmelser, som var truffet i medfør af EKSF-traktaten, var gældende (dommen i sagen González y Díez mod Kommissionen, præmis 59).

67 I denne sag er den anfægtede beslutning vedtaget på grundlag af artikel 7, stk. 1, og artikel 23, stk. 2, i forordning nr. 1/2003 efter afholdelsen af en procedure, som blev gennemført i overensstemmelse med denne forordning. Bestemmelserne vedrørende retsgrundlaget og den procedure, der blev fulgt indtil vedtagelsen af den anfægtede beslutning, henhører under de processuelle regler i den forstand, hvori dette udtryk er anvendt i de domme, som er nævnt ovenfor i præmis 65. Da den anfægtede beslutning blev vedtaget, efter at EKSF-traktaten var trådt ud af kraft, har Kommissionen med rette anvendt reglerne i forordning nr. 1/2003 (jf. i denne retning og analogt dommen i sagen González y Díez mod Kommissionen, præmis 60, og modsætningsvis Rettens dom af 25.10.2007, forenede sager T-27/03, T-46/03, T-58/03, T-79/03, T-80/03, T-97/03 og T-98/03, SP m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 4331).

68 Hvad angår de materielle regler bemærkes, at den anfægtede beslutning vedrører en retlig situation, som er endeligt fastlagt, inden EKSF-traktaten trådte ud af kraft, og hvor den periode, som overtrædelserne vedrørte, løb fra den 1. juli 1988 til den 16. januar 1991 (jf. nedenfor, præmis 140). Da den materielle konkurrenceret, som finder anvendelse med virkning fra den 24. juli 2002, ikke kan anvendes med tilbagevirkende kraft, må det konstateres, at artikel 65, stk. 1, KS udgør den materielle regel, som finder anvendelse, og som faktisk er anvendt af Kommissionen i den anfægtede beslutning. Netop fordi EF-traktaten udgør en *lex generalis* i forhold til EKSF-traktaten, således som det er angivet i artikel 305 EF, og på grund af princippet om, at en speciallov har forrang for en generel lov (*lex specialis derogat legi generali*), var den retlige situation, som forelå før den 24. juli 2002, kun reguleret af de særlige regler i EKSF-traktaten og de bestemmelser, der er truffet til gennemførelse heraf.

69 Det følger af samtlige de foregående betragtninger, at begge led af det første anbringende må forkastes.

Andet anbringende om tilsidesættelse af reglerne om tilregnelser af overtrædelser

Parternes argumenter

- 70 Sagsøgerne har bestridt, at ansvaret for de overtrædelser, som er fastslået i den anfægtede beslutning, kan tilregnes ARBED og ProfilARBED.
- 71 Hvad angår ARBED har sagsøgerne som svar på den anfægtede beslutnings betragtning 460 under henvisning til præmis 28 i dommen i sagen Stora Kopparbergs Bergslags mod Kommissionen anført, at Domstolen på intet tidspunkt har fastslået, at en kontrol på 100% var tilstrækkelig til at anse et moderselskab for at være ansvarligt for datterselskabets adfærd. Domstolen har derimod fastslået, at Kommissionen var berettiget til at antage, at moderselskabet var ansvarligt i en situation, hvor det havde accepteret under den administrative procedure at tage ansvaret for datterselskabets adfærd. Dette er imidlertid ikke tilfældet i denne sag, og i øvrigt meddelte Kommissionen på intet tidspunkt under den første administrative procedure ARBED, at den ville tilregne dette selskab ansvaret for TradeARBED's adfærd.
- 72 Sagsøgerne har tilføjet, at Kommissionen i den sag, der førte til dommen i sagen Stora Kopparbergs Bergslags mod Kommissionen, havde fulgt den fremgangsmåde, at den tilsendte moderselskabet den pågældende beslutning, når der var præcise beviser for, at det var impliceret i datterselskabets deltagelse i kartellet (jf. præmis 143 i Kommissionens beslutning 94/601/EF af 13.7.1994 om en procedure i henhold til EF-traktatens artikel 85 (IV/C/33.833 — Karton) (EFT L 243, s. 1)). Denne situation forelå imidlertid ikke i denne sag.
- 73 Da de særlige betingelser, som Domstolen fremhævede i dommen i sagen Stora Kopparbergs Bergslags mod Kommissionen, ikke foreligger i denne sag, gør sagsøgerne gældende, at de generelle principper om fastsættelse af individuelle straffe og om bevisbyrde kræver, at Kommissionen beviser, at der er grundlag for at anse hver af de virksomheder, til hvem meddelelsen af klagepunkter er rettet, for ansvarlig for visse af

de påtalte forhold. De henviser herved til Rettens dom af 4. juli 2006, Hoek Loos mod Kommissionen (sag T-304/02, Sml. II, s. 1887, præmis 18 og den deri nævnte retspraksis).

74 I den foreliggende sag havde Kommissionen imidlertid konstateret såvel i den anfægtede beslutning (betragtning 444 og 464) som i den første beslutning (betragtning 322), at kun TradeARBED havde deltaget i forskellige af de påtalte aftaler og former for samordnet praksis.

75 Endelig gør sagsøgerne gældende, at såfremt ARBED tilregnes den overtrædelse, som er begået af TradeARBED, alene med den begrundelse, at selskabet ejer 100% af kapitalen i sit datterselskab, vil dette medføre en forskelsbehandling i forhold til de øvrige berørte virksomheder. I modsætning til, hvad Kommissionen har anført i den anfægtede beslutnings betragtning 468, blev der nemlig i den første beslutning anvendt det kriterium, at disse virksomheder kunne tilregnes overtrædelsen ikke på grundlag af deres produktion af stålbjælker, men på grund af deres faktiske deltagelse i de pågældende overtrædelser. Det er kun i de tilfælde, hvor to selskaber i samme koncern har deltaget i et kartel, at Kommissionen har truffet en afgørelse udelukkende vedrørende produktionsselskabet (jf. den første beslutnings betragtning 320 og 321). Efter sagsøgernes opfattelse kan Kommissionen ikke i denne sag fravige det tidligere anvendte kriterium for tilregnelser uden at handle i strid med ligebehandlingsprincippet.

76 Sagsøgerne har i replikken tilføjet, at Kommissionen i denne sag valgte ikke at basere sig på en afkræftelig formodning om, at moderselskaberne havde medvirket i den adfærd, som blev fulgt af de datterselskaber, de ejede 100%, men at undersøge på grundlag af de faktiske omstændigheder og de oplysninger, som den indhentede, om disse selskaber faktisk havde deltaget i overtrædelsen. I denne sag fandt Kommissionen i den første beslutning på grundlag af sin undersøgelse af de faktiske omstændigheder, at det hvad angår ARBED-koncernen kun var TradeARBED, som havde deltaget i overtrædelsen. Heraf kan drages to følger.

77 For det første, at Kommissionen, eftersom den under proceduren forud for den første beslutning havde besluttet ikke at basere sig på en afkræftelig formodning, ikke kan

anvende et andet kriterium under proceduren forud for vedtagelsen af den anfægtede beslutning uden at tilsidesætte ligebehandlingsprincippet.

- 78 For det andet, at det på grund af den første beslutnings retskraft, hvori Kommissionen konkluderede, at kun TradeARBED havde deltaget i overtrædelsen, er udelukket at anvende en afkræftelig formodning. Denne del af den første beslutning er aldrig blevet anfægtet og er dermed heller ikke blevet annulleret ved en domstolsafgørelse.
- 79 Hvad angår ProfilARBED har sagsøgerne anført, at selv om det forudsættes, at Kommissionen kan tilregne produktionsselskabet i ARBED-koncernen ansvaret for TradeARBED's overtrædelse, er det en forudsætning, at Kommissionen indleder retsforfølgning enten mod ARBED i dets egenskab af aktivt produktionsselskab på tidspunktet for de faktiske omstændigheder, eller mod ProfilARBED i dets egenskab af ARBED's økonomiske efterfølger på området for fremstilling af stålbjælker.
- 80 Efter sagsøgernes opfattelse kan Kommissionen ikke uden at tilsidesætte princippet om fastsættelse af individuelle straffe pålægge såvel den virksomhed, som har deltaget i overtrædelsen, som den virksomhed, der efterfølgende har udøvet den aktivitet, som overtrædelsen vedrører, ansvaret for overtrædelsen. Kommissionens opfattelse indebærer nemlig, at de to virksomheder retsforfølges og pålægges straf for de samme handlinger.
- 81 Da ProfilARBED gøres ansvarlig for ARBED's adfærd, for så vidt som selskabet er ARBED's efterfølger hvad angår fremstillingen af stålbjælker, fremfører ProfilARBED for alle tilfældes skyld de samme argumenter, som er angivet ovenfor i præmis 71-89, med de nødvendige ændringer.

- 82 Kommissionen har bestridt sagsøgernes argumenter under henvisning til en tilsvarende argumentation som i den anfægtede beslutning.

Rettens bemærkninger

- 83 Retten skal vurdere de tre sagsøgers situation hver for sig.

— TradeARBED

- 84 Med forbehold af den argumentation, sagsøgerne har fremført til støtte for det første og tredje anbringende, gør de ikke indsigelse mod, at den anfægtede beslutning blev rettet til TradeARBED, som var det eneste selskab i ARBED-koncernen, der i den første beslutning blev angivet at have »deltaget i forskellige aftaler og former for samordnet praksis«.

- 85 Det må derfor antages, at TradeARBED ikke har påberåbt sig det andet anbringende til støtte for sin påstand om annullation af den anfægtede beslutning.

— ARBED

- 86 Den argumentation, som sagsøgerne har fremført i forbindelse med det første anbringende, godtgør ikke, at Kommissionens afgørelse om at tilregne ARBED ansvaret

for TradeARBED's overtrædelser og om at pålægge disse to selskaber en bøde in solidum, er behæftet med en retlig fejl.

87 Herved bemærkes først, at begrebet virksomhed i artikel 81 EF's forstand omfatter de økonomiske enheder, som hver består af en samlet organisation af menneskelige, materielle og immaterielle ressourcer, der vedvarende forfølger et bestemt økonomisk mål, og som kan medvirke til, at der begås en overtrædelse i denne bestemmelses forstand (Rettens dom af 12.12.2007, sag T-112/05, Akzo Nobel m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 5049, som nu verserer ved Domstolen som appelsag, præmis 57; jf. endvidere Rettens dom af 20.3.2002, sag T-9/99, HFB m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 1487, præmis 54 og den deri nævnte retspraksis).

88 Det er derfor ikke den omstændighed, at moderselskabet har tilskyndet datterselskabet til overtrædelser, og heller ikke at moderselskabet er impliceret i overtrædelserne, men den omstændighed, at selskaberne udgør én virksomhed i ovennævnte forstand, som giver Kommissionen beføjelse til at rette beslutningen om pålæggelse af bøde til moderselskabet i en koncern. Det er i Fællesskabets konkurrenceret anerkendt, at forskellige selskaber, som tilhører samme koncern, udgør en økonomisk enhed og derfor anses for én virksomhed i artikel 81 EF og 82 EF's forstand, såfremt de pågældende selskaber ikke optræder selvstændigt på markedet (dommen i sagen Akzo Nobel m.fl. mod Kommissionen, præmis 58; jf. endvidere Rettens dom af 30.9.2003, sag T-203/01, Michelin mod Kommissionen, Sml. II, s. 4071, præmis 290).

89 I det særlige tilfælde, hvor et moderselskab besidder 100% af kapitalen i et datterselskab, som har begået en overtrædelse, foreligger der en afkræftelig formodning for, at moderselskabet faktisk har øvet afgørende indflydelse på den adfærd, dets datterselskab har udvist (dommen i sagen Akzo Nobel m.fl. mod Kommissionen, præmis 60; jf. endvidere i samme retning Domstolens dom af 25.10.1983, sag 107/82, AEG-Telefunken mod Kommissionen, Sml. s. 3151, præmis 50, og Rettens dom af 20.4.1999, forenede sager T-305/94 — T-307/94, T-313/94 — T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 og T-335/94, Limburgse Vinyl Maatschappij m.fl. mod Kommissionen, den såkaldte »PVC II-sag«, Sml. II, s. 931, præmis 961 og 984), og de to selskaber udgør derfor én virksomhed i artikel 81 EF's forstand (jf. Rettens dom af 15.6.2005, forenede sager T-71/03, T-74/03, T-87/03 og T-91/03, Tokai Carbon m.fl. mod Kommissionen, ikke trykt i Samling af Afgørelser, præmis 59). Det påhviler derfor det

moderselskab, som ved Fællesskabets retsinstanser anfægter en kommissionsbeslutning, hvorved det pålægges en bøde for en adfærd, som datterselskabet har udvist, at afkræfte denne formodning ved at føre bevis for, at datterselskabet har været uafhængigt (Rettens dom af 27.9.2006, sag T-314/01, Avebe mod Kommissionen, Sml. II, s. 3085, præmis 136; jf. endvidere i samme retning dommen i sagen Stora Kopparbergs Bergslags mod Kommissionen, præmis 29).

- 90 Herved understreges, at det er korrekt, som anført af sagsøgerne, at Domstolen i præmis 28 og 29 i dommen i sagen Stora Kopparbergs Bergslags mod Kommissionen også henviste til andre omstændigheder, ud over at et moderselskab ejer 100% af kapitalen i datterselskabet, såsom den omstændighed, at moderselskabet ikke har bestridt at have udøvet en indflydelse på datterselskabets forretningspolitik, og den omstændighed, at de to selskaber har været repræsenteret af de samme personer under den administrative procedure. Domstolen nævnte imidlertid kun disse omstændigheder for at gøre opmærksom på den helhed af faktorer, hvorpå Retten havde støttet sine betragtninger, og på grundlag af hvilke den havde konkluderet, at moderselskabets bestemmende indflydelse ikke blot skyldtes, at det ejede hele kapitalen i sit datterselskab. Den omstændighed, at Domstolen stadfæstede Rettens vurdering i denne sag, kan derfor ikke ændre ved det princip, som er fastslået i præmis 50 i dommen i sagen AEF-Telefunken mod Kommissionen (jf. dommen i sagen Akzo Nobel m.fl. mod Kommissionen, præmis 61).
- 91 Under disse forhold er det tilstrækkeligt, at Kommissionen beviser, at moderselskabet ejer hele kapitalen i et datterselskab, for at godtgøre formodningen for, at det udøver en bestemmende indflydelse på datterselskabets adfærd på markedet. Såfremt Kommissionen kan godtgøre dette, kan den anse moderselskabet for at være solidarisk ansvarligt for betalingen af den bøde, som er pålagt datterselskabet, selv om det konstateres, at moderselskabet ikke har deltaget direkte i aftalerne, medmindre selskabet beviser, at dets datterselskab har optrådt selvstændigt på markedet (Rettens dom af 18.12.2008, sag T-85/06, General Química m.fl. mod Kommissionen, ikke trykt i Samling af Afgørelser, præmis 62).
- 92 Hvad angår lovligheden af Kommissionens afgørelse vedrørende ansvarsspørgsmålet i denne sag skal det straks fremhæves, at forbuddet i artikel 65, stk. 1, KS, ligesom forbuddet i artikel 81, stk. 1, EF, navnlig er rettet til »virksomheder«. Det er i øvrigt tidligere fastslået, at begrebet virksomhed har samme betydning i de to bestemmelser (Rettens dom af 11.3.1999, sag T-145/94, Unimétal mod Kommissionen, Sml. II, s. 585, præmis 600). Reglerne om tilregnelser af ansvar for overtrædelser af artikel 81, stk. 1, EF

gælder derfor også for overtrædelser af artikel 65, stk. 1, KS (jf. i denne retning Domstolens dom af 2.10.2003, sag C-196/99 P, Aristrain mod Kommissionen, Sml. I, s. 11005, præmis 96).

93 I denne sag er det ubestridt, at ARBED ejer 100% af kapitalen i sit datterselskab TradeARBED.

94 Kommissionen var derfor berettiget til at antage, som den lagde til grund i den anfægtede beslutnings betragtning 460, at ARBED havde udøvet en bestemmende indflydelse på TradeARBED's adfærd, da det hverken var bevist eller endog gjort gældende, at datterselskabet førte en selvstændig forretningspolitik, således at det ikke dannede en sammenhængende økonomisk enhed med ARBED og derfor ikke udgjorde én enkelt virksomhed i artikel 65 KS's forstand.

95 Den argumentation, som sagsøgerne i denne sag har fremført vedrørende dette punkt med støtte i præmis 28 i dommen i sagen Stora Kopparbergs Bergslags mod Kommissionen, beror på en fejlagtig fortolkning af denne dom og må forkastes af de grunde, som er angivet ovenfor i præmis 90.

96 Under alle omstændigheder har Kommissionen med rette fremhævet, at den har angivet supplerende beviser i den anfægtede beslutnings betragtning 462, som — ud over den formodning, der følger af, at moderselskabet ejer hele kapitalen i datterselskabet — giver støtte for at antage, at ARBED ikke faktisk deltog i de pågældende overtrædelser, men udøvede en bestemmende indflydelse på TradeARBED's adfærd og faktisk udnyttede denne indflydelse.

97 Retten har i øvrigt allerede fastslået i præmis 92 i dommen i sagen ARBED mod Kommissionen — hvilket ikke blev bestridt under appellsagen ved Domstolen — og hvilken konstatering Retten foretog på grundlag af de supplerende oplysninger, som ARBED's advokat afgav under den mundtlige forhandling, at TradeARBED var et

salgsselskab, som distribuerede jern- og stålprodukter, navnlig stålbjælker, som var fremstillet af ARBED, og at TradeARBED handlede enten som kommissionær, i hvilket tilfælde salget blev faktureret direkte af ARBED til kunden, eller som agent, i hvilket tilfælde salget blev faktureret til kunden af TradeARBED for ARBED's regning. Retten anså det i øvrigt for bevist, at TradeARBED ikke optrådte selvstændigt på Fællesskabets marked for stålbjælker, men i det væsentlige fulgte de instrukser, selskabet modtog fra ARBED.

98 Det fremgår endvidere af præmis 96 og 97 i dommen i sagen ARBED mod Kommissionen, hvilket ikke blev bestridt under appelsagen, at a) ARBED eller TradeARBED under den administrative procedure forud for den første beslutning skiftevis havde besvaret Kommissionens begæringer om oplysninger til TradeARBED, at b) ARBED alene betragtede TradeARBED som selskabets »salgsorgan« eller »salgsorganisation«, og at c) ARBED betragtede uden videre sig selv som adressat for meddelelsen af klagepunkter, der formelt var blevet tilsendt TradeARBED, og havde udpeget en advokat til at varetages sine interesser.

99 Det følger heraf, at ARBED og dets datterselskab TradeARBED må anses for ét og samme selskab i artikel 65, stk. 1, KS's forstand, og at Kommissionen var berettiget til at tilregne det første selskab ansvaret for det andet selskabs adfærd.

100 I øvrigt beror sagsøgenes argumentation på en sammenblanding af det tilfælde, hvor et moderselskab gøres direkte ansvarligt for en overtrædelse, det har begået sammen med sit datterselskab, på grund af sin egen deltagelse i overtrædelsen, og det tilfælde, hvor moderselskabet gøres ansvarligt for den overtrædelse, som kun dets datterselskab har begået, som følge af moderselskabets bestemmende indflydelse på datterselskabets adfærd.

- 101 I modsætning til, hvad sagsøgerne har gjort gældende, er det denne sidste tilregnelsmåde, Kommissionen har baseret sig på, da den rettede såvel den første beslutning (jf. dennes betragtning 322) som den anfægtede beslutning (jf. dennes betragtning 462) til ARBED.
- 102 Under disse forhold må sagsøgernes argument om, at den konstatering, som er foretaget i den første beslutning, og hvorefter kun TradeARBED har deltaget i de pågældende overtrædelser, har retskraft, forkastes som irrelevant.
- 103 Sagsøgernes argument om, at de er blevet forskelsbehandlet i forhold til de andre virksomheder, som den anfægtede beslutning er rettet til, er ugrundet. Som det fremgår af den anfægtede beslutnings betragtning 466-468 (og endvidere allerede fremgår af den første beslutnings betragtning 322), var det netop for at tage hensyn til den særlige situation som den virksomhed, ARBED og TradeARBED tilsammen udgjorde — hvilket sidste selskab som salgsselskab for ARBED's stålbjælker kun modtog en ringe procentdel af salgsprisen for sine ydelser — og for at sikre ligebehandlingen af alle de selskaber, der fremstillede stålbjælker, som var impliceret i de pågældende overtrædelser, at Kommissionen tilregnede ARBED ansvaret for de overtrædelser, der var begået af datterselskabet TradeARBED. En sådan tilregnelser af ansvaret udgør absolut ingen forskelsbehandling af ARBED, men er i fuld overensstemmelse med ligebehandlingsprincippet, som ifølge fast retspraksis kræver, at ensartede situationer ikke behandles forskelligt, og at forskellige situationer ikke behandles ensartet, medmindre en forskelsbehandling er objektivt begrundet (jf. Domstolens dom af 3.5.2007, sag C-303/05, *Advocaten voor de Wereld*, Sml. I, s. 3633, præmis 56, og Rettens dom af 5.4.2006, sag T-351/02, *Deutsche Bahn mod Kommissionen*, Sml. II, s. 1047, præmis 137 og den deri nævnte retspraksis).
- 104 Endelig finder Retten, at ARBED og TradeARBED i kraft af konkurrencerettens virksomhedsbegreb kunne anses for solidarisk ansvarlige for den påtalte adfærd, da de handlinger, som blev begået af det ene selskab, kunne tilregnes det andet og derfor måtte antages at være begået af dette (jf. i denne retning dommen i sagen HFB m.fl. mod Kommissionen, præmis 524 og 525, i sagen Tokai Carbon m.fl. mod Kommissionen, præmis 62, og i sagen Akzo Nobel m.fl. mod Kommissionen, præmis 62; jf. endvidere i

denne retning og analogt Domstolens dom af 6.3.1974, forenede sager 6/73 og 7/73, Istituto Chemioterapico Italiano og Commercial Solvents mod Kommissionen, Sml. s. 223, præmis 41, og af 16.11.2000, sag C-294/98 P, Metsä-Serla m.fl. mod Kommissionen, Sml. I, s. 10065, præmis 26-28).

- 105 Det følger af de anførte betragtninger, at det andet anbringende må forkastes som ugrundet, i det omfang det er gjort gældende af ARBED.

— ProfilARBED

- 106 Heller ikke de argumenter, sagsøgerne har fremført i forbindelse med dette anbringende, godtgør, at Kommissionens afgørelse om at tilregne ProfilARBED ansvaret for den konkurrencebegrænsende adfærd, som er fulgt af ARBED/TradeARBED, og at pålægge disse tre selskaber en bøde in solidum, er behæftet med en retlig fejl.
- 107 For det første finder Retten, at Kommissionen var berettiget til at tilregne ProfilARBED ansvaret for ARBED's konkurrencebegrænsende adfærd, da ProfilARBED var ARBED's efterfølger inden for området for produktion af stålbjælker i ARBED-koncernen, og dermed også tilregne dette selskab ansvaret for TradeARBED's konkurrencebegrænsende adfærd.
- 108 Denne tilregning af ansvaret forekommer berettiget ud fra det kriterium om økonomisk kontinuitet, som er udviklet i retspraksis, navnlig ved omstruktureringer eller andre ændringer inden for en virksomhedskoncern (jf. i denne retning Domstolens dom af 11.12.2007, sag C-280/06, ETI m.fl., Sml. I, s. 10893, præmis 40-49, og generaladvokat Kokotts forslag til afgørelse i denne sag, Sml. I, s. 10896, punkt 65-84).

- 109 Ifølge denne retspraksis er det muligt i et tilfælde, hvor en juridisk enheds økonomiske aktiviteter er blevet helt eller delvis overdraget til en anden juridisk enhed, at gøre den nye virksomhed ansvarlig for den overtrædelse, der er begået af den første virksomhed som led i disse aktiviteter, såfremt den nye virksomhed sammen med den tidligere virksomhed udgør den samme økonomiske enhed ved anvendelsen af konkurrence-reglerne, selv om den første virksomhed stadig består som juridisk enhed (jf. i denne retning Domstolens dom af 7.1.2004, forenede sager C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P og C-219/00 P, Aalborg Portland m.fl. mod Kommissionen, Sml. I, s. 123, præmis 354-359, og ETI-dommen, præmis 48, samt Rettens dom af 27.9.2006, sag T-43/02, Jungbunzlauer mod Kommissionen, Sml. II, s. 3435, præmis 131-133).
- 110 Domstolen har fastslået, at fastsættelsen af en sådan sanktion navnlig er berettiget, når de pågældende enheder kontrolleres af den samme person, og når de, i betragtning af den tætte forbindelse mellem dem på det økonomiske og organisatoriske plan, i det væsentlige har fulgt de samme forretningsmæssige instrukser (ETI-dommen, præmis 49). Dette gælder navnlig ved omstruktureringer inden for en virksomheds-koncern, hvorved den oprindeligt driftsansvarlige ikke nødvendigvis ophører som juridisk enhed, men ikke længere udøver nogen nævneværdig økonomisk virksomhed. Såfremt der nemlig findes en strukturel forbindelse mellem den oprindelige og den nye driftsansvarlige for den virksomhed, der har deltaget i kartellet, vil de pågældende kunne unddrage sig deres kartelretlige ansvar ved at udnytte de muligheder for en juridisk omstrukturering, som står til deres rådighed, uanset om det sker bevidst eller ej. Man kan eksempelvis forestille sig, at den oprindeligt driftsansvarlige ved hjælp af en intern omstrukturering i koncernen omdannes til en »skal uden kerne« (ETI-dommen, præmis 41, og generaladvokat Kokotts forslag til afgørelse i samme sag, punkt 79).
- 111 I denne sag må oprettelsen af ProfilARBED i 1992 som et 100% ejet datterselskab af ARBED med det formål at fortsætte ARBED's økonomiske og industrielle virksomhed inden for sektoren for stålbjælker anses for at udgøre et tilsvarende tilfælde som dem, der forelå i dommen i de førnævnte sager Aalborg Portland m.fl. mod Kommissionen og Jungbunzlauer mod Kommissionen.
- 112 I øvrigt har sagsøgerne ikke rejst seriøse indsigelser over for muligheden af at tilregne ProfilARBED ansvaret for ARBED/TradeARBED's konkurrencebegrænsende adfærd. Sagsøgerne har blot i det væsentlige i deres skriftlige indlæg anført, at uanset om det antages, at en sådan tilregning af ansvaret er mulig, hvilket de ikke tager udtrykkelig

stilling til, burde Kommissionen have valgt at indlede retsforfølgning enten over for ARBED, som på tidspunktet for overtrædelsen var det aktive selskab for produktion af stålbjælker, eller ProfilARBED, som var ARBED's økonomiske efterfølger inden for denne sektor.

- 113 Der kan imidlertid ikke gives sagsøgerne medhold i dette argument under hensyn til det grundlæggende begreb om økonomisk enhed, som er basis for hele retspraksis ved Fællesskabets retsinstanser vedrørende tilregnelser af ansvar for overtrædelser foretaget af juridiske enheder, som tilhører samme virksomhed.
- 114 Det fremgår nemlig af denne retspraksis, at Fællesskabets konkurrenceret er rettet mod virksomheders aktiviteter (jf. ETI-dommen, præmis 38 og den deri nævnte retspraksis). I kraft af det forbud mod at indgå aftaler og at deltage i en konkurrencebegrænsende samordnet praksis, som er indeholdt i artikel 81, stk. 1, EF og artikel 65, stk. 1, KS, er disse bestemmelser rettet til økonomiske enheder, som består af en helhed af materielle og menneskelige ressourcer, som kan medvirke til, at der begås en overtrædelse i disse bestemmelsers forstand. En virksomhed i disse bestemmelsers forstand kan derfor omfatte flere retssubjekter (jf. dommen i sagen Tokai Carbon m.fl. mod Kommissionen, præmis 54 og den deri nævnte retspraksis).
- 115 Navnlig skal det fremhæves, at Retten tidligere har konstateret, at artikel 15, stk. 2, i Rådets forordning nr. 17 af 6. februar 1962, første forordning om anvendelse af traktatens artikel 85 og 86 (EFT 1959-1962, s. 81), ikke udtrykkeligt angiver, om det er muligt, at et selskab, som ikke anses for at være direkte og udtrykkeligt ansvarligt for den overtrædelse, Kommissionen har konstateret, kan anses for at være solidarisk ansvarligt sammen med et andet selskab, som har begået den konstaterede overtrædelse og er pålagt bøde herfor, for betaling af bøden. Retten fastslog i den forbindelse, at denne bestemmelse må fortolkes således, at et selskab kan erklæres at være solidarisk ansvarlig sammen med et andet selskab for betalingen af en bøde, som er pålagt dette selskab, og som har begået overtrædelsen forsætligt eller uagtsomt, forudsat at Kommissionen i samme retsakt godtgør, at også det selskab, som skal betale bøden in solidum, kunne være gjort ansvarlig for overtrædelsen (Rettens dom af 14.5.1998, forenede sager T-339/94 — T-342/94, Metsä-Serla m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 1727, præmis 42 og 43).

116 Denne fortolkning, som Retten har anlagt af artikel 15, stk. 2, i forordning nr. 17, har Domstolen udtrykkeligt stadfæstet i appelsagen vedrørende samme sag, Metsä-Serla m.fl. mod Kommissionen (præmis 27 og 28). Domstolen fremhævede bl.a. i dommen, at denne fortolkning ikke var i strid med legalitetsprincippet, eftersom appellanterne, der blev gjort ansvarlige for et andet retssubjekts konkurrencebegrænsende handlinger, i henhold til samme bestemmelse var blevet pålagt en bøde for en overtrædelse, som de selv blev anset for at have begået som følge af det pågældende ansvar.

117 Det solidariske ansvar er derfor en normal følge af, at et selskab gøres ansvarligt for et andet selskabs handlinger, navnlig når de to selskaber udgør én og samme virksomhed.

118 Hvad angår sagsøgernes argument om, at princippet om fastsættelse af individuelle straffe er tilsidesat, modsiges dette argument i tilstrækkelig grad af den omstændighed, som Kommissionen har fremhævet, at de tre sagsøgere her i sagen, som tilsammen udgør én og samme virksomhed i den forstand, hvori dette udtryk er anvendt i Fællesskabets konkurrenceret, er blevet pålagt betaling in solidum af én bøde og ikke tre individuelle bøder.

119 Det følger af de anførte betragtninger, at det andet anbringende må forkastes som ugrundet, i det omfang det er gjort gældende af ProfilARBED.

Tredje anbringende om tilsidesættelse af reglerne om forældelse af retsforfølgning

Parternes argumenter

- ¹²⁰ Hvad angår afbrydelsen af forældelsen i henhold til artikel 2 i beslutning nr. 715/78 og artikel 25, stk. 3, i forordning nr. 1/2003 har sagsøgerne anført, at den eneste af dem, som opfylder betingelsen om en virksomhed, som har deltaget i en overtrædelse, er TradeARBED. Under alle omstændigheder kan denne betingelse ikke efter deres opfattelse anvendes på virksomheder, som Kommissionen ikke har tilsendt nogen meddelelse af klagepunkter.
- ¹²¹ I replikken tilføjer sagsøgerne, at de virksomheder, som har deltaget i overtrædelsen i disse bestemmelseres forstand, kun er dem, der er angivet at have deltaget i overtrædelsen under den procedure, inden for hvis rammer den foranstaltning, der afbrød forældelsen, blev truffet.
- ¹²² Hvad angår suspensionen af forældelsen i henhold til artikel 3 i beslutning nr. 715/78 og artikel 25, stk. 6, i forordning nr. 1/2003 har sagsøgerne endvidere anført, at et søgsmål, som er anlagt ved Fællesskabets retsinstanser af en af adressaterne for en kommissionsbeslutning, er uden retlig virkning over for de øvrige adressater, som ikke er parter i sagen. De påberåber sig herved dels det generelle princip om, at Fællesskabets retsinstanser ikke kan træffe afgørelse ud over, hvad der er gjort gældende (*ultra petita*), dels den virkning, som retssagen har inter partes, samt de virkninger, som disse principper har ifølge Domstolens dom af 14. september 1999, Kommissionen mod AssiDomän Kraft Products m.fl. (sag C-310/97 P, Sml. I, s. 5363, præmis 52 og 53). Et sådant søgsmål er derfor så meget mere uden virkning over for personer — såsom TradeARBED og ProfilARBED i denne sag — som ikke er adressater for den pågældende beslutning og derfor ikke kan indbringe den til prøvelse for en domstol.

- 123 Hvad angår en eventuel »tværgående anvendelse« af fristerne for suspensionen af forældelsen, som Kommissionen har nævnt i den anfægtede beslutnings betragtning 451, tilføjer sagsøgerne, at beslutninger om anvendelse af artikel 65 KS ganske vist formelt har form af et enkelt dokument, som er rettet til flere virksomheder, men dog retligt set udgør en samling af flere individuelle beslutninger. Hvis en af adressaterne anlægger sag, er det således i princippet uden virkning for de øvrige adressaters retsstilling og dermed så meget desto mere uden virkning for retsstillingen hos virksomheder, som ikke er adressater for beslutningen.
- 124 I den forbindelse fremhæver sagsøgerne endvidere, at i modsætning til, hvad der udtrykkeligt er fastsat i artikel 2, stk. 2, i beslutning nr. 715/78 og artikel 25, stk. 4, i forordning nr. 1/2003 hvad angår forældelsens afbrydelse, angiver artikel 3 i beslutning nr. 715/78 og artikel 25, stk. 6, i forordning nr. 1/2003 ikke, at suspensionen af forældelsen over for én virksomhed også har gyldighed for alle de øvrige virksomheder, som har deltaget i overtrædelsen. Ifølge disse bestemmelser gælder suspensionen kun for parterne i proceduren.
- 125 I replikken har sagsøgerne gjort gældende, at denne strikte fortolkning har støtte i Domstolens dom af 19. april 2007, Holcim (Deutschland) mod Kommissionen (sag C-282/05 P, Sml. I, s. 2941).
- 126 Sagsøgerne anvender disse principper på denne sag og gør hvad angår TradeARBED gældende, at den sidste foranstaltning, som afbrød forældelsen, var den høring, som fandt sted mellem den 11. og den 14. januar 1993 eller i givet fald selve vedtagelsen af den første beslutning den 16. februar 1994. Efter denne sidste dato har der ikke været nogen foranstaltninger, som har kunnet afbryde forældelsen, og der blev ikke truffet nogen undersøgelsesforanstaltninger i forhold til TradeARBED før tilsendelsen af meddelelsen af klagepunkter den 8. marts 2006. Følgelig blev Kommissionens beføjelse til at pålægge dette selskab en bøde forældet i januar 1998 eller i givet fald i februar 1999. Under alle omstændigheder har den overtrædelse, som foreholdes virksomheden, været forældet siden januar 2001, nemlig ti år efter den dato, hvor den ophørte.

- 127 Hvad angår ARBED har sagsøgerne anført, at dette selskab ikke modtog nogen begæring om oplysninger, at det ikke var adressat for meddelelsen af klagepunkter af 6. maj 1992, og at det af denne grund blev nægtet aktindsigt i sagens akter (dommen af 2.10.2003 i sagen ARBED mod Kommissionen, præmis 22). De eneste begæringer om oplysninger, som selskabet fik tilsendt i september og november 1993, var i dets egenskab af virksomhed, der ikke havde deltaget i overtrædelsen, hvilket bekræftes af den første beslutning. Heraf udleder sagsøgerne, at Kommissionen ikke under proceduren forud for vedtagelsen af den første beslutning anså ARBED for et selskab, der havde medvirket ved overtrædelsen i den forstand, hvori dette udtryk er anvendt i artikel 2, stk. 1, i beslutning nr. 715/78 og artikel 25, stk. 3, i forordning nr. 1/2003. Følgelig er sagsøgerne af den opfattelse, at forældelsen ikke kan være blevet afbrudt i forhold til dette selskab.
- 128 Hvad angår selve den første beslutning anfører sagsøgerne, at denne i sagens natur ikke udgør et skridt til at »undersøge« overtrædelser i de førnævnte bestemmelsers forstand, hvorfor den ikke kan afbryde forældelsen. Under alle omstændigheder blev beslutningen annulleret af Domstolen og kan derfor ikke have nogen retsvirkning.
- 129 Annullationssøgsmålet til prøvelse af den første beslutning blev anlagt den 8. april 1994, dvs. ca. tre år og tre måneder efter datoen for overtrædelsens ophør. Forældelsen blev hermed suspenderet indtil afsigelsen af Domstolens dom den 2. oktober 2003. Fra denne dato havde Kommissionen et år og lidt mindre end ni måneder til at træffe en foranstaltning, der afbrød forældelsen over for ARBED. Den første foranstaltning, der kunne afbryde forældelsen, nemlig beslutningen om at indlede proceduren og fremsende meddelelsen af klagepunkter ved skrivelse af 8. marts 2006, blev truffet to år og fem måneder efter denne dato.
- 130 Sagsøgerne erkender, at Kommissionen fra begyndelsen af 2004 tilsendte Arcelor SA, som på daværende tidspunkt var koncernens centrale selskab, forskellige begæringer om oplysninger. Dette selskab var dog en selvstændig juridisk enhed i forhold til ARBED og blev på intet tidspunkt angivet at have deltaget i overtrædelserne, heller ikke som et selskab, der kunne gøres ansvarligt herfor. Sagsøgerne mener derfor ikke, at de

pågældende begæringer om oplysninger kunne afbryde forældelsen over for nogen af virksomhederne.

- 131 Hvad endelig angår ProfilARBED anfører sagsøgerne, at den første foranstaltning, som afbrød forældelsen, nemlig meddelelsen af klagepunkter af 8. marts 2006, blev tilsendt dette selskab mere end 15 år efter overtrædelsernes ophør. Alle de øvrige foranstaltninger, som var rettet til andre deltagere i overtrædelserne, og som afbrød forældelsen, var truffet inden datoen for vedtagelsen af den første beslutning den 16. februar 1994, dvs. mere end 12 år før fremsendelsen af den nævnte meddelelse af klagepunkter.
- 132 Kommissionen har anført, at den argumentation, som sagsøgerne har fremført med støtte i dommen i sagen Kommissionen mod AssiDomän Kraft Products m.fl. (nævnt ovenfor i præmis 122-124), ikke kan anvendes på suspensionen af forældelsen i denne sag. Nævnte dom vedrører nemlig pr. definition kun virksomheder, som i forvejen er adressater for en beslutning, der er blevet endelig, og over for hvem spørgsmålet om suspensionen af forældelsen derfor ikke opstår. Den bekræfter derfor ikke, at forældelsen kun suspenderes i forhold til den, som er part i retssagen.
- 133 Under alle omstændigheder modsiges denne argumentation af ordlyden og opbygningen af de relevante bestemmelser i beslutning nr. 715/78 og forordning nr. 1/2003. Det fremgår nemlig af disse bestemmelser, at forældelsen vedrører Kommissionens mulighed for at forfølge en overtrædelse af konkurrencereglerne og ikke dens mulighed for at iværksætte foranstaltninger over for en bestemt virksomhed.
- 134 Hvad særlig angår artikel 2, stk. 2, i beslutning nr. 715/78 og artikel 25, stk. 4, i forordning nr. 1/2003 fremgår det af disse bestemmelser, at forældelsen afbrydes ikke blot i forhold til de virksomheder, over for hvem Kommissionen har taget et processuelt skridt, men også over for dem, som har deltaget i overtrædelserne, men som Kommissionen endnu ikke er bekendt med, og over for hvem der derfor ikke er truffet nogen undersøgelsesforanstaltning eller taget noget processuelt skridt. På tilsvarende måde vedrører artikel 2, stk. 3, i beslutning nr. 715/78 og artikel 25, stk. 5, i forordning nr. 1/2003 alle de virksomheder, som har deltaget i overtrædelserne.

- 135 Efter Kommissionens opfattelse er det desuden ulogisk og inkonsekvent at fortolke artikel 3 i beslutning nr. 715/78 og artikel 25, stk. 6, i forordning nr. 1/2003 på den måde, at der indtræder forældelse i forhold til alle virksomheder bortset fra dem, som er part i en retssag. Hvis dette var lovgivers hensigt, ville det være præciseret, at suspensionen af forældelsen kun har virkning over for den virksomhed, som er part i sagen. Følgerne af at anlægge sag til prøvelse af en beslutning om konstatering af en overtrædelse, uanset hvem denne er rettet til, ville nemlig i så fald være, at forældelsen blev suspenderet over for alle de øvrige virksomheder, som har deltaget i overtrædelsen, uanset om beslutningen har været rettet til dem eller ej.
- 136 I duplikken tilføjer Kommissionen, at udtrykket »der har medvirket ved overtrædelsen« indebærer en objektiv omstændighed, nemlig den pågældendes medvirken ved overtrædelsen, hvilket adskiller sig klart fra subjektive og uvisse omstændigheder, såsom at en virksomhed under den administrative procedure angives at have deltaget i en overtrædelse. En virksomhed vil således kunne have deltaget i overtrædelsen, uden at Kommissionen er bekendt dermed på det tidspunkt, hvor den træffer en foranstaltning, som afbryder forældelsen.
- 137 Endvidere er Kommissionen af den opfattelse, at dommen i sagen Holcim (Deutschland) mod Kommissionen er irrelevant i denne sag, da Domstolen ikke i nævnte dom tog stilling til, over for hvem en foranstaltning, der afbryder eller suspenderer forældelsen, kan have virkninger.
- 138 Endelig henviser Kommissionen til, at den i den anfægtede beslutnings betragtning 451 angav, at suspensionen af en forældelse som følge af, at et selskab har deltaget i en retssag, nødvendigvis også må gælde for alle de øvrige juridiske enheder, som tilhører samme økonomiske enhed og dermed den samme »virksomhed« i Fællesskabets konkurrenceregler forstand.

Rettens bemærkninger

- 139 Det skal dels undersøges, om den femårige forældelsesfrist er blevet overholdt, hvorved skal tages hensyn til alle de foranstaltninger, som muligvis kan have afbrudt forældelsen, dels, om Kommissionen også har overholdt den tiårige forældelsesfrist, hvorved hver af sagsøgernes situation skal vurderes for sig.

— ARBED

- 140 Det bemærkes, at det i den anfægtede beslutnings artikel 1 konstateres, at den virksomhed, som er sammensat af ARBED, TradeARBED og ProfilARBED, har deltaget i de pågældende overtrædelser fra den 1. juli 1988 til den 16. januar 1991. Sagsøgerne har ikke bestridt denne konstatering hvad angår perioden for overtrædelserne. Hvad angår vedvarende overtrædelser må derfor lægges til grund, at forældelsesfristen tidligst begyndte at løbe den 17. januar 1991.
- 141 Hvad for det første angår den femårige forældelsesfrist fremgår det af den anfægtede beslutning (betragtning 447 og 448), at denne frist bl.a. blev afbrudt ved de kontrolundersøgelser, som Kommissionen foretog hos de pågældende virksomheder den 16., 17. og 18. januar 1991, ved meddelelsen af klagepunkter, som blev tilsendt TradeARBED den 6. februar 1992, ved de begæringer om oplysninger, som blev tilsendt TradeARBED og ARBED's juridiske afdeling den 26. november 1993, hvorved ARBED blev anmodet om at meddele Kommissionen ARBED's salgsomsætning inden for EKSF fra januar til september 1993, og ved vedtagelsen af den første beslutning den 16. februar 1994. Efter at forældelsen var blevet suspenderet, så længe retssagen verserede ved Fællesskabets retsinstanser, blev forældelsen på ny afbrudt ved meddelelsen af klagepunkter, som blev tilsendt ARBED den 8. marts 2006.

- 142 ARBED bestrider ikke disse omstændigheder, men gør gældende, at forældelsen ikke blev afbrudt i forhold til dette selskab, da det ikke er en virksomhed, »der har deltaget i overtrædelsen« i den forstand, hvori dette udtryk er anvendt i artikel 2, stk. 1, i beslutning nr. 715/78 og den tilsvarende bestemmelse i forordning nr. 1/2003. For det første henviser ARBED til den anfægtede beslutnings betragtning 2, hvoraf fremgår, at kun TradeARBED opfylder denne betingelse. For det andet kan denne betingelse ikke efter ARBED's opfattelse anvendes på en virksomhed, som Kommissionen ikke har tilsendt nogen meddelelse af klagepunkter. For det tredje gælder betingelsen kun for de virksomheder, der er angivet at have deltaget i overtrædelsen under den administrative procedure, hvorunder er truffet den foranstaltning, som afbryder forældelsen.
- 143 Ingen af disse argumenter kan tages til følge. Begrebet »[virksomhed], der har deltaget i overtrædelsen«, i disse bestemmelsers forstand må forstås som enhver virksomhed, der er identificeret som sådan i en beslutning, hvorved Kommissionen pålægger en bøde for overtrædelsen. Den omstændighed, at en virksomhed ikke er angivet at have »medvirket ved overtrædelsen« i den første meddelelse af klagepunkter eller mere generelt under den administrative procedure, hvorunder der træffes en foranstaltning, som afbryder forældelsen, er ikke relevant, såfremt det efterfølgende angives, at virksomheden har deltaget deri (jf. i denne retning Rettens dom af 1.7.2008, sag T-276/04, Compagnie maritime belge mod Kommissionen, Sml. II, s. 1277, præmis 31 og den deri nævnte retspraksis).
- 144 Ifølge artikel 2, stk. 1, i beslutning nr. 715/78 og artikel 25, stk. 3, i forordning nr. 1/2003 afbrydes forældelsen ved ethvert skridt, som Kommissionen tager til at undersøge eller forfølge overtrædelsen, og som meddeles mindst én af de virksomheder, der har deltaget i overtrædelsen, og ifølge artikel 2, stk. 2, i beslutning nr. 715/78 og artikel 25, stk. 4, i forordning nr. 1/2003 har afbrydelsen af forældelsen virkning over for alle de virksomheder, der har deltaget i overtrædelsen.
- 145 Som Kommissionen med rette har fremhævet, fremgår det af disse bestemmelser, at forældelsen ikke blot afbrydes i forhold til de virksomheder, over for hvem der er taget skridt til at undersøge eller forfølge en overtrædelse, men også over for de virksomheder, som har medvirket ved overtrædelsen, men som Kommissionen endnu ikke har kendskab til, hvorfor den endnu ikke har truffet nogen undersøgelse.

sesforanstaltninger over for dem eller indledt nogen processuelle skridt mod dem. Som Kommissionen med rette har fremhævet, må udtrykket »der har medvirket ved overtrædelsen« forstås således, at det forudsætter en objektiv omstændighed, nemlig deltagelsen i overtrædelsen, hvilket adskiller sig fra subjektive og uvisse omstændigheder, såsom at en virksomhed under den administrative procedure angives at have deltaget i en overtrædelse. Således vil en virksomhed kunne have deltaget i en overtrædelse, uden at Kommissionen er bekendt med det på det tidspunkt, hvor den træffer en foranstaltning, som afbryder forældelsen.

146 Under alle omstændigheder må det fastslås, at ARBED i denne sag har »medvirket ved overtrædelsen«, da selskabet i overensstemmelse med den retspraksis, som er nævnt ovenfor i præmis 116, kan gøres ansvarligt for TradeARBED's overtrædelse, hvorfor selskabet må antages selv at have begået denne overtrædelse.

147 Hvad angår de foranstaltninger, som afbryder forældelsen i denne sag, er det ubestridt, at kontrolundersøgelserne af 16., 17. og 18. januar 1991, meddelelsen af klagepunkter af 6. februar 1992 og meddelelsen af klagepunkter af 8. marts 2006 udgør sådanne foranstaltninger. Det samme gælder de begæringer om oplysninger, som blev tilsendt TradeARBED og ARBED's juridiske afdeling den 26. november 1993. I så henseende har Retten tidligere fastslået, at en begæring om oplysninger vedrørende omsætningen i de virksomheder, over for hvem der er indledt en procedure i henhold til Fællesskabets konkurrenceregler, kan udgøre et skridt, som er nødvendigt for at forfølge overtrædelsen, da det giver Kommissionen mulighed for at efterprøve, at de bøder, den har til hensigt at pålægge disse virksomheder, ikke overstiger den maksimale bøde, som er tilladt ifølge de nævnte forordninger i tilfælde, hvor Fællesskabets konkurrenceregler er blevet overtrådt (Rettens dom af 19.3.2003, sag T-213/00, CMA CGM m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 913, præmis 490).

148 Hvad angår beregningen af den femårige forældelsesfrist bemærkes, uden at det er nødvendigt at tage stilling til, om den første beslutning kan antages at have afbrudt forældelsen over for ARBED, da den blev annulleret ved dom af 2. oktober 2003 i sagen ARBED mod Kommissionen, at denne frist løb uden afbrydelser højst fra den 26. november 1993 til den 8. april 1994, dvs. ca. fire en halv måned, og derpå, efter at den var blevet suspenderet på grund af sagerne ved Retten og ved Domstolen, fra den 20. oktober 2003 til den 8. marts 2006, dvs. i to år og fire en halv måned. Den anfægtede beslutning er derfor vedtaget inden for den femårige forældelsesfrist. Dette gælder også, selv om der tages hensyn til perioden på to måneder mellem afsigelsen af Rettens dom af

11. marts 1999 i sagen ARBED mod Kommissionen og iværksættelsen af appellen ved Domstolen, hvilket punkt sagsøgerne ikke har rejst, og som det ikke er nødvendigt at afgøre.

- 149 Hvad for det andet angår den tiårige forældelsesfrist løb denne højst fra den 17. januar 1991 til den 8. april 1994, dvs. ca. tre år og tre måneder, og derpå, efter at være blevet suspenderet, fra den 20. oktober 2003 til den 8. november 2006, dvs. ca. tre år og en måned. Den anfægtede beslutning er derfor også vedtaget inden for den tiårige forældelsesfrist. Dette gælder også, selv om der tages hensyn til perioden på to måneder mellem afsigelsen af Rettens dom af 11. marts 1999 i sagen ARBED mod Kommissionen og iværksættelsen af appellen ved Domstolen, hvilket punkt sagsøgerne ikke har rejst, og som det ikke er nødvendigt at afgøre.
- 150 Det følger af de foregående betragtninger, at det tredje anbringende må forkastes som ugrundet, i det omfang det er gjort gældende af ARBED.

— TradeARBED

- 151 Hvad angår TradeARBED er det afgørende spørgsmål, om indgivelse af et søgsmål ved Fællesskabets retsinstanser har en relativ virkning, i hvilket tilfælde suspensionen af forældelsen, så længe sagen verserer, kun har virkning over for den sagsøgende virksomhed, eller erga omnes, i hvilket tilfælde suspensionen af forældelsen, så længe sagen verserer, har virkning over for alle de virksomheder, der har deltaget i overtrædelsen, uanset om de har anlagt sag eller ej.
- 152 I det første tilfælde er den anfægtede beslutning blevet vedtaget på et tidspunkt, hvor den tiårige forældelsesfrist for længst var overskredet, eftersom den begynder at løbe

den 17. januar 1991. I det andet tilfælde er TradeARBED i samme situation som ARBED, som er behandlet ovenfor, og kan hverken påberåbe sig den tiårige eller den femårige forældelse.

153 I modsætning til, hvad der udtrykkeligt er fastsat vedrørende forældelsens afbrydelse i artikel 2, stk. 2, i beslutning nr. 715/78 og artikel 25, stk. 4, i forordning nr. 1/2003 (virkning erga omnes), er det her omhandlede spørgsmål vedrørende suspensionen ikke afgjort ved disse bestemmelser. Sagsøgerne støtter deres argumentation på, at fællesskabslovgiver ikke udtrykkeligt har taget stilling til spørgsmålet, og gør gældende, at hvis denne havde ønsket, at suspensionen af forældelsen skulle have haft virkning erga omnes, ville dette være udtrykkeligt fastsat. Efter Kommissionens opfattelse er det derimod ulogisk og inkonsekvent at fortolke denne undladelse på den måde, at der indtræder forældelse over for alle virksomheder, bortset fra dem, som er part i retssagen. Hvis fællesskabslovgiver havde ønsket dette, ville det efter Kommissionens opfattelse have været præciseret, at suspensionen af forældelsen kun har virkning over for den virksomhed, som er part i retssagen. I øvrigt fremgår det ifølge Kommissionen af de pågældende forordningers opbygning, at forældelsen vedrører Kommissionens mulighed for at forfølge en overtrædelse af konkurrencereglerne, men ikke dens mulighed for at iværksætte en foranstaltning over for en bestemt virksomhed.

154 Hvad angår dette spørgsmål er det Rettens opfattelse, at suspensionen af forældelsen, som udgør en undtagelse fra princippet om den femårige forældelse, skal fortolkes indskrænkende i lighed med, hvad der gælder for forældelsens afbrydelse i øvrigt (dommen i sagen CMA CGM m.fl. mod Kommissionen, præmis 484; jf. endvidere Domstolens dom af 24.6.2004, sag C-278/02, Handlbauer, Sml. I, s. 6171, præmis 40, og hvad angår forældelse af et erstatningssøgsmaal mod Fællesskabet dommen i sagen Holcim (Deutschland) mod Kommissionen, præmis 36).

155 Dette princip er til hinder for, at lovgivers tavshed kan fortolkes således, som det er gjort gældende af Kommissionen.

156 Dette gælder så meget mere, som suspensionen af forældelsen pr. definition vedrører et tilfælde, hvor Kommissionen allerede har vedtaget en beslutning i modsætning til en

afbrydelse af forældelsen, der har til formål at give Kommissionen mulighed for at forfølge og pålægge effektive sanktioner for overtrædelser af konkurrencereglerne. Når Kommissionen har vedtaget en beslutning, er det normalt ikke længere nødvendigt at tillægge det en virkning erga omnes, at én af de virksomheder, som er pålagt en bøde, anlægger sag ved Fællesskabets retsinstanser. I dette tilfælde er den virkning inter partes, som et sagsanlæg har, og de følger, som Domstolen har tillagt en sådan virkning inter partes, bl.a. i dommen i sagen Kommissionen mod AssiDomän Kraft Products m.fl. (præmis 49 ff.), tværtimod i princippet til hinder for, at et søgsmål anlagt af en af de virksomheder, som den anfægtede beslutning er rettet til, har nogen virkning for de øvrige adressaters situation.

157 I den anfægtede beslutning har Kommissionen dog fremført en mere specifik argumentation, som den har gentaget i duplikken. Den gør således gældende i beslutningens betragtning 451, at den suspension af forældelsen, der indtræder, hvis en virksomhed anlægger sag ved Retten og Domstolen, gælder såvel for den juridiske enhed, som er part i sagen, som for alle de øvrige juridiske enheder, der tilhører samme økonomiske enhed, uanset hvilken juridisk enhed der har anlagt sagen.

158 Denne argumentation, som er baseret på begrebet »virksomhed« forstået som en økonomisk enhed, må imidlertid forkastes. Ganske vist er traktatens konkurrenceregler rettet til virksomheder, men det er nødvendigt ved anvendelsen og gennemførelsen af Kommissionens beslutninger på dette område at angive en enhed, der har status som juridisk person, som adressat for beslutningen (jf. i denne retning PVC II-dommen, præmis 978). I så henseende har Domstolen allerede fastslået i dommen af 2. oktober 2003 i sagen ARBED mod Kommissionen (præmis 21), at meddelelsen af klagepunkter klart skal angive, hvilken juridisk person der vil kunne blive pålagt en bøde, og være stilet til denne. Det er kun denne juridiske person, som kan anlægge sag til prøvelse af den beslutning, der vedtages efter udløbet af den administrative procedure, og over for hvem suspensionen af forældelsen kan gøres gældende.

159 Det følger af de foregående betragtninger, at det tredje anbringende må tages til følge, i det omfang det er gjort gældende af TradeARBED. Følgelig må den anfægtede beslutning annulleres, i det omfang den vedrører denne virksomhed.

— ProfilARBED

160 De foregående betragtninger vedrørende TradeARBED har også, med de nødvendige ændringer, gyldighed for ProfilARBED.

161 Det tredje anbringende må derfor tages til følge, i det omfang det er gjort gældende af ProfilARBED, hvilket indebærer, at den anfægtede beslutning også må annulleres, i det omfang den vedrører denne virksomhed.

Fjerde anbringende om tilsidesættelse af retten til forsvar

Parternes argumenter

162 Subsidiært har sagsøgerne gjort gældende, at den omstændighed, at proceduren har varet i helt uforholdsmæssig lang tid, har medført en så væsentlig tilsidesættelse af deres ret til forsvar, at den anfægtede beslutning eller i det mindste dennes artikel 2 bør annulleres, subsidiært nedsættes væsentligt. De påberåber sig herved Domstolens dom af 21. september 2006, Technische Unie mod Kommissionen (sag C-113/04 P, Sml. I, s. 8831, præmis 55).

163 Sagsøgerne gør gældende, at de berørte virksomheder ikke i denne sag har haft mulighed for at afkræfte den ansvarsformodning, som er baseret på kapitalforbindelserne mellem det selskab, der som det eneste deltog i overtrædelsen, og de to øvrige sagsøgere, og som er blevet gjort gældende for første gang efter 16 års procedure. Sagsøgerne anfører herved, at de beviser, som de rådede over i 1990, ikke længere fandtes efter så lang tid.

164 Kommissionen har bestridt denne argumentation.

Rettens bemærkninger

165 Retten skal kun behandle det anbringende, som sagsøgerne har fremført subsidiært, i det omfang det gøres gældende af ARBED, da den i forvejen har taget det tredje anbringende til følge, i det omfang det er gjort gældende af TradeARBED og ProfilARBED.

166 Hvad angår princippet om retten til forsvar har Domstolen fastslået i præmis 55 i dommen i sagen Technische Unie mod Kommissionen, som sagsøgerne har påberåbt sig, at retten til forsvar (retten til kontradiktion) — et princip, hvis grundlæggende karakter er blevet understreget flere gange i Domstolens praksis — er af afgørende betydning under procedurer som dem, der er omhandlet i denne sag. Det er vigtigt at undgå, at retten til forsvar lider uoprettelig skade på grund af undersøgelsesfasens uforholdsmæssig lange varighed, og som kan medføre, at det er umuligt at fremføre beviser til bestridelse af påstande om, at de pågældende virksomheder har fulgt en adfærd, som giver grundlag for at drage dem til ansvar for overtrædelsen. Af denne grund skal undersøgelsen af, om de er blevet forhindret i at udøve deres ret til forsvar, ikke være begrænset til den fase, hvor denne ret har fuld virkning, nemlig den administrative procedures anden fase. Vurderingen af årsagen til, at retten til forsvar eventuelt er blevet tilsidesat, skal foretages for hele proceduren og dennes samlede varighed.

167 I øvrigt har den pågældende virksomhed selv bevisbyrden for, at retten til forsvar er blevet tilsidesat som følge af, at den på grund af den administrative procedures uforholdsmæssige lange varighed har haft vanskeligheder ved at forsvare sig mod Kommissionens påstande (jf. dommen i sagen Technische Unie mod Kommissionen, præmis 61).

- 168 I denne sag har ARBED imidlertid ikke godtgjort, hvorledes den administrative procedures varighed, som det må erkendes var helt usædvanlig lang, også når henses til retssagen om annullation af den første beslutning, har kunnet skade udøvelsen af den ret til forsvar og navnlig virksomhedens mulighed for at afkræfte den ansvarsformodning, som er baseret på kapitalforbindelserne mellem det selskab, der som det eneste deltog i overtrædelsen, og selskabet selv, og som anføres at være blevet gjort gældende for første gang efter 16 års procedure. ARBED har herved kun gjort gældende, at »de beviser, som de rådede over i 1990, ikke længere fandtes efter så lang tid«.
- 169 Det skal tilføjes, at i modsætning til, hvad der hævdes af ARBED, blev den pågældende ansvarsformodning ikke påberåbt »for første gang efter 16 års procedure«, men allerede i den første beslutning, som blev vedtaget i februar 1994 (jf. beslutningens betragtning 322 og ovenfor, præmis 101).
- 170 Trods dette har ARBED imidlertid hverken bevist eller gjort gældende under den første sag ved Retten, at dets datterselskab TradeARBED førte en selvstændig forretningspolitik og derfor ikke udgjorde en økonomisk enhed sammen med ARBED og dermed heller ikke én virksomhed i artikel 65 KS's forstand (jf. ovenfor, præmis 94).
- 171 Endelig støttes denne afkræftelige ansvarsformodning, som Domstolen i 1983 principielt i dommen i sagen AEG-Telefunken mod Kommissionen fastslog må antages at bestå, i denne sag hovedsageligt af de supplerende beviser, som Kommissionen allerede har fremført i den første beslutning (jf. ovenfor, præmis 96), og som Retten lagde til grund i dommen af 11. marts 1999 i sagen ARBED mod Kommissionen (jf. ovenfor, præmis 97 og 98).
- 172 Det fjerde anbringende må derfor forkastes som ugrundet, i det omfang det er gjort gældende af ARBED.

- 173 Det følger af samtlige de foregående betragtninger, at der ikke kan gives ARBED medhold i virksomhedens påstand, men at TradeARBED's og ProfilARBED's påstande må tages til følge.

Sagens omkostninger

- 174 Ifølge Rettens procesreglements artikel 87, stk. 2, pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom.
- 175 Under hensyn til de af parterne nedlagde påstande bør det derfor bestemmes, at Kommissionen, ud over at bære sine egne omkostninger, betaler de omkostninger, der er afholdt af TradeARBED og ProfilARBED, i det omfang de er modparter i denne sag. Endvidere bør ARBED, ud over at bære sine egne omkostninger, betale de omkostninger, der er afholdt af Kommissionen, i det omfang de er modparter i denne sag.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

RET TEN (Syvende Afdeling):

- 1) **Kommissionens beslutning K(2006) 5342 endelig udg. af 8. november 2006 om en procedure i henhold til artikel 65 [KS] vedrørende aftaler og forskellige former for samordnet praksis mellem europæiske producenter af stålbjælker**

(sag COMP/F/38.907 — Stålbjælker) annulleres, for så vidt som den vedrører ArcelorMittal Belval & Differdange SA og ArcelorMittal International SA.

- 2) I øvrigt frifindes Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber.**
- 3) Kommissionen bærer sine egne omkostninger og betaler de omkostninger, der er afholdt af ArcelorMittal Belval & Differdange og ArcelorMittal International, i det omfang de er modparter under denne sag.**
- 4) ArcelorMittal Luxembourg SA bærer sine egne omkostninger og betaler de omkostninger, der er afholdt af Kommissionen, i det omfang de er modparter under denne sag.**

Forwood

Šváby

Truchot

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 31. marts 2009.

Underskrifter

Indhold

Retsforskrifter	II - 781
Bestemmelser i EKSF-traktaten	II - 781
Bestemmelser i EF-traktaten	II - 783
Kommissionens meddelelse om visse aspekter ved behandlingen af konkurrencesager efter EKSF-traktatens udløb	II - 783
Forordning (EF) nr. 1/2003	II - 784
Forældelsesregler vedrørende retsforfølgning	II - 785
Sagens baggrund	II - 787
Den anfægtede beslutning	II - 790
Retsforhandlingerne og parternes påstande	II - 801
Retlige bemærkninger	II - 802
Første anbringende om, at den anfægtede beslutning er vedtaget uden retsgrundlag, og at den er behæftet med magtfordrejning	II - 803
Parternes argumenter	II - 803
Rettens bemærkninger	II - 806
Andet anbringende om tilsidesættelse af reglerne om tilregnelser af overtrædelser	II - 810
Parternes argumenter	II - 810
Rettens bemærkninger	II - 813
— TradeARBED	II - 813
— ARBED	II - 813
— ProfilARBED	II - 819
Tredje anbringende om tilsidesættelse af reglerne om forældelse af retsforfølgning	II - 823
Parternes argumenter	II - 823
Rettens bemærkninger	II - 828
	II - 839

— ARBED	II - 828
— TradeARBED	II - 831
— ProfilARBED	II - 834
Fjerde anbringende om tilsidesættelse af retten til forsvar	II - 834
Parternes argumenter	II - 834
Rettens bemærkninger	II - 835
Sagens omkostninger	II - 837